

Využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku

Tereza Voharčíková

Diplomová práce
2025

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2024/2025

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Tereza Voharčíková
Osobní číslo: H20890
Studijní program: M0113A300009 Učitelství pro 1. stupeň základní školy
Forma studia: Prezenční
Téma práce: Využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury věnované sociálním sítím.
Vymezení základních pojmů a teoretických východisek v oblasti využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku.
Příprava metodologie výzkumu, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.
Realizace kvantitativního výzkumu prostřednictvím dotazníků pro žáky 4. a 5. ročníků.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat včetně jejich interpretace.
Prezentace získaných výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

Dočekal, D., Müller, J., Harris, A., & Heger, L. (2019). *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Mladá fronta.

Kohout, R., & Karchňák, R. (2016). *Bezpečnost v online prostředí*. Biblio Karlovy Vary.

Kopecký, K., & Krejčí, V. (2010). *Rizika virtuální komunikace*. Net University.

Kopecký, K., & Krejčí, V. (2023). *Sociální sítě. Úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci.

O'Keeffe, G., S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*, 127(4), 800–804. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-0054>

Vedoucí diplomové práce: **PhDr. Roman Božik, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání diplomové práce: **8. ledna 2025**
Termín odevzdání diplomové práce: **25. dubna 2025**

L.S.

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 8. ledna 2025

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění bez ohledu na výsledek obhajoby;
- diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému a bude dostupná k nahlédnutí;
- jedno vyhotovení diplomové práce v listinné podobě bude ponecháno Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně k uložení;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3;
- podle § 60 odst. 1 autorského zákona má Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům;
- pokud je výstupem diplomové práce jakýkoliv softwarový produkt, považují se za součást práce rovněž i zdrojové kódy, popř. soubory, ze kterých se projekt skládá; neodevzdání této součásti může být důvodem k neobhájení práce.

Prohlašuji, že

- jsem na diplomové práci pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem řádně citoval(a); v případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor;
- odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou obsahově totožné.

Ve Zlíně, dne

.....
podpis autora

ABSTRAKT

Téma diplomové práce se zabývá problematikou využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku. Teoretická část vymezuje pojem sociální sítě, věnuje se vývojovým zvláštěnostem dětí mladšího školního věku v souvislosti s digitálním prostředím, shrnuje klíčové výzkumy, rizika online prostředí i možnosti využití ve vzdělávání. Cílem praktické části je zjistit, jaké důvody vedou žáky k využívání sociálních sítí, k jakým účelům je využívají, s jakými negativními zkušenostmi se setkali a jaké platformy využívají nejčastěji. Výzkum byl realizován kvantitativní metodou dotazníkového šetření mezi žáky čtvrtých a pátých tříd. Výsledky ukázaly, že žáci využívají sociální sítě zejména ke sledování videí, komunikaci a sledování influencerů. Hlavním důvodem je snaha být v kontaktu s ostatními. Výzkum zároveň poukázal na nedostatečnou kontrolu ze strany rodičů a výskyt rizikových jevů.

Klíčová slova: sociální sítě, internetová komunikace, online disinhibiční efekt, neorganizované volnočasové aktivity, kybergrooming, prevence rizikového chování

ABSTRACT

The topic of this thesis addresses the issue of social networks use by primary school pupils. The theoretical part defines the concept of social networks, addresses the developmental specifics of primary school children in the context of the digital environment, summarizes key research, online risks and the possibilities of using social networks in education. The aim of the practical part is to find out what reasons lead pupils to use social networks, for what purposes they use it, what negative experiences they have encountered and which platforms they use the most frequently. The research was conducted using a quantitative method in the form of a questionnaire survey among pupils in the fourth and fifth grades. The results showed that pupils primarily use social networks to watch videos, communicate and follow influencers. The main reason is the need to stay in touch with others. The research also revealed a lack of parental supervision and the occurrence of risky behaviors.

Keywords: social networks, internet communication, online disinhibition effect, unstructured leisure activities, cybergrooming, risk behavior prevention

Ráda bych vyjádřila upřímné poděkování všem, kteří mě podpořili a pomohli mi při zpracování této diplomové práce. Zvláštní dík patří vedoucímu práce, PhDr. Romanu Božíkovi, Ph.D., za jeho odborné vedení, cenné rady, trpělivost a povzbuzení, díky nimž jsem mohla tuto práci úspěšně dokončit. Mé poděkování patří také zapojeným školám a jejich žákům, kteří mi umožnili realizovat výzkumné šetření a významně tak přispěli k praktické části práce. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině, která mi poskytla neustálou podporu v rámci celého studia a samozřejmě i při psaní této práce.

OBSAH

ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	13
1 SOCIÁLNÍ SÍŤ.....	14
1.1 DEFINICE POJMU SOCIÁLNÍ SÍŤ.....	14
1.2 VĚKOVÁ HRANICE PRO VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	17
1.3 HISTORIE SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	17
1.4 VYBRANÉ SOCIÁLNÍ SÍŤ	19
1.4.1 YouTube.....	20
1.4.2 Facebook	21
1.4.3 Instagram.....	23
2 DÍTĚ NAROZENÉ V INFORMAČNÍ DOBĚ	25
2.1 DNEŠNÍ ŽÁK V DOBĚ DIGITÁLNÍCH TECHNOLOGIÍ	25
2.2 CHARAKTERISTIKA VÝVOJOVÉHO OBDOBÍ	26
2.2.1 Tělesný vývoj a motorika v digitální době.....	27
2.2.2 Kognitivní vývoj dětí v éře sociálních sítí	29
2.2.3 Sociální síť a emoční vývoj dětí	30
3 VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	32
3.1 VÝZKUMY VĚNUJÍCÍ SE VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ	32
3.1.1 Zahraniční výzkumy.....	32
3.1.2 Tuzemské výzkumy	36
3.2 RIZIKA SPOJENÁ S VYUŽÍVÁNÍM SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	38
3.3 VYBRANÉ PREVENTIVNÍ PROGRAMY	41
3.4 POZITIVA VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ.....	43
3.5 VYUŽITELNOST SOCIÁLNÍCH SÍTÍ VE VZDĚLÁVÁNÍ	44
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	45
4 METODOLOGIE VÝZKUMU	46
4.1 VÝZKUMNÉ CÍLE A OTÁZKY	46
4.2 METODA SBĚRU DAT A VÝZKUMNÝ NÁSTROJ	46
4.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR	48
4.4 REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ	49
5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE.....	51
6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU	60
7 DISKUSE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	64
7.1 LIMITY VÝZKUMU	66
7.2 DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	66

ZÁVĚR.....	68
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	71
SEZNAM OBRÁZKŮ	76
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	78
SEZNAM PŘÍLOH.....	79

ÚVOD

Sociální sítě se v posledních letech staly nedílnou součástí každodenního života naprosté většiny dětí i dospělých. Jejich popularita mezi mladšími žáky neustále roste, a to i přesto, že věková hranice pro užívání většiny těchto platform často není splněna. Žáci se na sociálních sítích pohybují napříč různými formami komunikace a sdílení, přičemž tyto prostředky výrazně ovlivňují jejich socializaci, hodnoty i trávení volného času. Sociální sítě jim slouží nejen jako prostředek ke komunikaci s vrstevníky, ale také jako zdroj zábavy, sebevyjádření či poznávání světa a získávání informací. Zároveň však s sebou nesou rizika, které žáci často neumí rozpoznat a na které nejsou připraveni ani jejich rodiče či učitelé.

Výběr tohoto tématu nebyl náhodný. Při práci s žáky v rámci praxí jsem si opakovaně všímala, jak silný vliv mají technologie a sociální sítě na jejich každodenní život, komunikaci i způsob myšlení. Vnímala jsem zároveň, že se o tomto tématu mezi pedagogy příliš nemluví, a přesto se s jeho důsledky setkávají dnes a denně. To mě motivovalo k hlubšímu prozkoumání problematiky využívání sociálních sítí právě u žáků mladšího školního věku.

Téma diplomové práce, tedy využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku, tak reaguje na tuto aktuální problematiku a jejím cílem je zjistit, jaké důvody vedou žáky 4. a 5. ročníků základních škol k využívání sociálních sítí, k jakým účelům je využívají, s jakými negativními zkušenostmi se setkali a jaké platformy nejčastěji využívají.

Teoretická část práce je rozdělena do tří hlavních kapitol a každá z nich se zaměřuje na odlišnou rovinu dané problematiky. První kapitola se zabývá fenoménem sociálních sítí jako takovým. Cílem této kapitoly je vymezit základní pojmy, popsat historický vývoj a přiblížit specifika nejvyužívanějších platform v české republice od roku 2024. Kapitola rovněž rozpracovává procesy, které se v online prostředí odehrávají, jako například online disinhibiční efekt a zabývá se oficiálně stanovenými věkovými limity pro využívání sociálních sítí, které jsou v praxi často nedodržovány.

Druhá kapitola se zaměřuje na děti narozené v informační době. Cílem této části je charakterizovat vývojové zvláštnosti dětí mladšího školního věku z tělesného, kognitivního i sociálně emočního hlediska a ukázat, jak jsou tyto jednotlivé oblasti vývoje ovlivňovány působením digitálních technologií a sociálními sítěmi. Text tak reflektuje proměnu dětství ve světle současné digitální doby.

Třetí kapitola se zabývá samotným využíváním sociálních sítí žáky mladšího školního věku. Cílem této kapitoly je představit klíčové zahraniční a tuzemské výzkumy, které se danou problematikou zabývají a představit rizika, která jsou spojená s online prostředím. Kapitola zároveň zmiňuje i pozitivní aspekty sociálních sítí a popisuje možnosti jejich využití ve vzdělávacím procesu. Součástí kapitoly je také přehled preventivních programů, které se zaměřují na podporu bezpečného a vědomého chování dětí v online světě.

Praktická část práce se zaměřuje na realizaci kvantitativního výzkumného šetření, jehož hlavním cílem je zjistit, jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí. Dílčími cíli chceme zjistit, k jakým účelům žáci sociální sítě využívají, s jakými negativními zkušenostmi se při jejich využívání setkali a které konkrétní sociální sítě využívají nejčastěji. Součástí praktické části je kapitola věnovaná metodologii výzkumu, která popisuje stanovené výzkumné cíle a otázky, použitou metodu sběru dat, výzkumný nástroj, charakteristiku výzkumného souboru a průběh realizace šetření. Následující kapitoly se věnují analýze získaných dat a jejich interpretaci. Na základě těchto dat je následně formulováno souhrnné shrnutí výsledků výzkumu. Závěrečná část praktické části obsahuje diskusi, v níž jsou zjištěná data porovnávána s odbornou literaturou a relevantními výzkumy. Součástí jsou rovněž i limity výzkumu, jež je třeba zohlednit při interpretaci výsledků a doporučení pro praxi, která vycházejí z konkrétních zjištění.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 SOCIÁLNÍ SÍTĚ

Sociální sítě se staly neodmyslitelnou součástí digitálního světa a zásadně ovlivňují způsob, jakým lidé komunikují, sdílí informace nebo vytvářejí vztahy v online prostředí. Dnešní děti jsou obklopené sociálními sítěmi a digitálními technologiemi obecně již od útlého věku, a proto je důležité, aby celá tato problematika byla co nejvíce probírána a šířila se tak osvěta o bezpečném využívání sociálních sítí (Kopecký & Krejčí, 2023).

V rámci této první kapitoly se budeme věnovat definici pojmu sociální síť, zaměříme se na jeho význam a specifické znaky a vlastnosti daného pojmu. Dále si uvedeme samotnou věkovou hranici pro využívání sociálních sítí, kde se budeme opírat o zákon č. 110/2019 Sb., zákon o zpracování osobních údajů. Nedílnou součástí této kapitoly je také přehled historického vývoje sociálních sítí, který přiblíží jejich proměnu od počátečních systémů až po současné globální platformy. Závěrečná část se zaměřuje na výčet nejvyužívanějších sociálních sítí v České republice od roku 2024, kde si blíže popíšeme a detailně přiblížíme první tři, a to tedy YouTube, Facebook a Instagram.

1.1 Definice pojmu sociální síť

Pojmu sociální síť můžeme porozumět z různých hledisek a významů. Jedním z takovýchto významů je význam sociální, kde je sociální síť chápána jako soubor sociálně relevantních uzlů, které jsou vzájemně propojené jedním nebo vícero vztahy. Tyto uzly, nebo také členové sociální sítě, jsou mezi sebou vzájemně propojené a mají mezi sebou určité vazby či vztahy, jejichž vzorce se nadále zkoumají (Marin & Wellman, 2009).

Dalším možným hlediskem porozumění pojmu sociální síť je hledisko internetové. Zde už se setkáváme i s přesnějším názvem – internetové sociální sítě. Podle Kopeckého a Krejčí (2023, s. 17) jsou sociální sítě „online platformy nabízející uživatelům širokou škálu možností práce s online obsahem nejrůznějšího typu, tedy s textem, audiem, videem i grafikou.“

Jiní autoři, jako právě Kohout a Karchňák (2016, str. 40) ve své publikaci uvádí i další pojetí sociálních sítí, a to přesněji pojetí počítačové. Podle tohoto pojetí můžeme sociální sítě definovat jako „online službu, která na základě registrace umožní vytvořit profil uživatele, pod kterým lze tuto službu využívat zejména ke komunikaci, sdílení informací, fotografií, videí atd. s dalšími registrovanými uživateli.“ Podobné pojetí a definici sociálních sítí můžeme vidět i v článku od autorů Ellison a Boyd (2008), kteří sociální sítě popisují jako

určitou webovou službu, díky které si mohou uživatelé vytvořit svůj veřejný nebo i polo veřejný profil, možnosti si zvolit, s kým daní uživatelé budou svůj profil sdílet a také možnost navazovat interakce a spojení s dalšími lidmi a uživateli.

Další definici uvádí Kopecký et al. (2015), který říká, že sociální sítě jsou specifické služby na internetu, které mají klíčovou roli hlavně v oblasti komunikace mezi ostatními uživateli internetu, a to jak mezi dospělými anebo právě samotnými dětmi, které sociální sítě používají kromě komunikace i jako zdroj informací, zábavy a celkového poznání.

Sociální sítě se staly přirozenou součástí našich životů, a to již od útlého věku. Přinášejí nám spoustu benefitů a možností, informace o okolním světě, učíme se díky nim nové věci, vzájemně komunikujeme, sdílíme své informace, vedeme diskuse a debaty, seznamujeme se a navazujeme nové kontakty s dalšími uživateli. Tohle všechno s sebou samozřejmě nese i negativní vlivy a rizika, která jsou nevyhnutelnou součástí využívání sociálních sítí a jednotlivé uživatele negativně ovlivňují. Patří sem například způsob, kterým spolu někteří uživatelé komunikují, násilné chování na internetu, sdílení nevhodného obsahu, kyberšikana a nesmíme také zapomenout na samotnou závislost a manipulační chování na těchto platformách (Kopecký & Krejčí, 2023).

Sociální sítě podle Kopeckého a Krejčí (2023) můžeme řadit společně s dalšími aplikacemi a platformami ke sdílení obsahu a k účelům vzájemné komunikace do skupiny tzv. sociálních médií. Do těchto médií patří jak blogy, podcasty, které jsou v současné době velmi oblíbené, anebo i diskusní skupiny a fóra.

Kopecký et al. (2015) ve své publikaci uvádí zajímavý termín, který patří mezi velmi důležité procesy online komunikace a který provází celou interakci na sociálních sítích, tzv. „disinhibiční efekt“. Tento efekt popisuje jako situaci, kdy daný jedinec odloží své zábrany a schová se za anonymitu, která je pro sociální sítě typická. Jedná bez zábran, ostychu a plachosti. V některých případech může jít jedinec až za hranici určitých norem chování či pravidel, které jsou ve společnosti nastaveny. Mezi další projevy tohoto efektu patří například nadměrná zvědavost, neostýchavost, chování založené na pudech, nerozvážné chování a rozhodování, útěk od reality a s tím spojené fantazijní představy apod.

Suler (2004) uvádí následujících šest hlavních zdrojů disinhibičního efektu:

- Prvním je již zmiňovaná **anonymita** – to jsou ti uživatelé, kteří svá jména a sami sebe skrývají pod pseudonymy a cizími jmény a tím tak chrání svou identitu. Tito uživatelé mají možnost bez obav vyjádřit své myšlenky, uspokojit své sociální

potřeby a ovlivňovat svůj okruh přátel bez toho, aniž by čelili možným následkům a sankcím.

- Druhým zdrojem je **neviditelnost** – uživatelé se navzájem nevidí, nemají možnost vidět své výrazy, mimiku v obličeji, gesta apod. Jsou totiž odděleni digitálním prostorem. Tato nonverbální komunikace je pak nahrazena emotikony nebo jinými zkratkami.
- Mezi třetí zdroj efektu patří **asynchronicita** – tedy nesoučasný charakter dané komunikace, kdy uživatelé mají naprostou volnost časovat odpovědi druhému, a to podle jejich uvážení. Nemusí tak reagovat okamžitě jako při osobním setkání.
- Dále jsem patří **solipsistická introjekce** – ta popisuje tendenci lidí vytvářet vlastní fantazijní představy o druhých osobách na základě psaného textu a svých vlastních očekávání a potřeb. Toto může vést k vytváření iluzorních představ o tom, jak druhá osoba, se kterou na sociálních sítích komunikujeme, vypadá a jak se chová. Tímto způsobem tak může celá internetová interakce či komunikace vést paradoxně spíše k úniku od reality.
- Pátým zdrojem daného efektu je **disociativní představivost** – disociativní ve smyslu toho, že se člověk oddělí anebo právě disociuje od svého pravého já. Jde o úplně odlišné chování člověka na internetu od svého pravého chování v reálném světě. Člověk danou interakci na sociálních sítích vnímá spíše jako nějakou hru a nebere za své chování žádnou odpovědnost.
- Posledním zdrojem disinhibičního efektu je **minimalizace autority** – ta reflektuje tendenci na internetu a na sociálních sítích rozmazávat společenské role a statusy. Tento efekt spočívá ve vymazání jakékoliv role, postavení nebo socioekonomického statusu člověka, neboť na internetu jsme si všichni rovni.

Podle Kopeckého et al. (2015) je celý tento disinhibiční efekt typickým a nejběžnějším znakem veškeré internetové komunikace a interakce mezi uživateli, a to ať už se jedná o děti, pubescenty, adolescenty nebo dospělé. „Je zjevné, že disinhibiční efekt je průvodním znakem celé řady jevů spadajících do oblasti rizikového chování na internetu, doprovází kyberšikanu, kyberstalking, sexting, kybergrooming, dětskou prostituci a další související fenomény“ (Kopecký et al., 2015, s. 10).

1.2 Věková hranice pro využívání sociálních sítí

V České republice je samostatné užívání sociálních sítí dětmi upraveno zákonem o zpracování osobních údajů. Podle tohoto právního předpisu, konkrétně § 7 zákona č. 110/2019 Sb., nabývá dítě způsobilosti k udělení souhlasu se zpracováním svých osobních údajů v souvislosti s využíváním služeb informační společnosti až po dosažení patnácti let věku. Do té doby je vyžadován souhlas zákonného zástupce dítěte, tedy rodiče nebo poručníka (Zákon č. 110/2019 Sb., zákon o zpracování osobních údajů, 2019). Nicméně pro vybrané sociální sítě je věková hranice stanovena provozovatelem – jako právě Facebook, Instagram, TikTok, Snapchat a další platformy stanovují minimální věkovou hranici 13 let. I přes to je ale v České republice pro uživatele mladší 15 let stále vyžadován souhlas zákonného zástupce viz zákon, který jsme zmínili výše (E-bezpečí, n.d.).

Podle Národního úřadu pro kybernetickou a informační bezpečnost (n.d.) si více než 60 % dnešních mladistvých založilo svůj první profil na sociálních sítích již ve věku 12 let nebo dříve. Sociální sítě představují otevřené prostředí online komunikace, kde uživatelé mohou snadno interagovat s ostatními. Ačkoli tyto platformy nabízejí mnoho příležitostí a přínosů, často bývají vnímány jako anonymní prostor, což může vytvářet podmínky pro šíření obtěžujících a nepřátelských aktivit. Například opakované sdílení a úpravy fotografií či videí mohou sloužit k zesměšňování a ponižování cílené osoby. Takové útoky, které útočník často provádí právě s pocitem anonymity, mohou značně narušit běžný život oběti a mohou postupně eskalovat, což je pro mnohé uživatele obtížné zvládnout. Právě již stanovený věk pro založení účtu na sociálních sítích má za cíl signalizovat, že uživatelé by měli být dostatečně vyspělí na to, aby dokázali čelit těmto potenciálním rizikům a negativním situacím. Klíčové je proto budování povědomí o těchto rizicích online světa a rozvoj schopnosti kriticky hodnotit, jak jsou sociální sítě využívány.

1.3 Historie sociálních sítí

Termín „sociální síť“ poprvé použil profesor J. A. Barnes z London School of Economics v roce 1954, když studoval vztahy mezi rybáři v jedné norské vesnici. Jeho závěr zněl, že společnost lze chápat jako síť propojených bodů, které představují určité vztahy mezi lidmi. Tuto definici jsme uvedli i v předchozí kapitole, kde jsme se zabývali samotnými definicemi pojmu „sociální síť“, a to podle různých autorů (Švarcová, 2017).

Tato síť se netýká pouze rodinných vazeb a přátelství, ale také společných zájmů a identit, jako je rodina, rasa nebo náboženství. Dnešní výklad pojmu sociální síť odráží tuto

širší definici, která zahrnuje rozmanité vztahy a interakce mezi lidmi různých věkových skupin. Každý z nás tak může být součástí několika sociálních sítí, které ovlivňují náš život a interakci s okolním světem (Objevit.cz, 2013).

Cesta od původního konceptu sociální sítě k jejímu skutečnému ztělesnění, jak ji známe dnes, byla dlouhá. Trvalo to přesně 24 let, než se v roce 1978 objevil systém BBS (Bulletin Board System). Ačkoli byl BBS velmi jednoduchý a pomalý, znamenal důležitý krok vpřed. Byl to první systém, který umožňoval uživatelům vyměňovat si textové zprávy, a tedy první forma „chatování“. Bylo však třeba se vypořádat s jeho omezenou rychlostí, kdy mohl být v jeden okamžik přihlášený pouze jeden uživatel, což klasickou konverzaci v řádů minutách mohlo protáhnout klidně i o několik hodin. Tento problém se podařilo překonat finskému studentovi Jarkko Oikarinenovi v roce 1988, kdy vytvořil první IRC (Internet Relay Chat), známý jako OuluBox. Tím se otevřela cesta k moderní komunikaci v reálném čase, která položila základ všem dnešním chattovacím platformám a aplikacím (Švarcová, 2017).

V roce 1997, tedy téměř o 10 let později, byla vynalezena sociální síť sixDegrees.com. Tato platforma umožňovala uživatelům vytvářet vlastní profily, spojovat se s ostatními uživateli a vytvářet si okruh přátel. Navzdory své popularitě, která přitáhla miliony registrovaných uživatelů a zaměstnávala přes sto lidí, musela sixDegrees.com v roce 2001 ukončit činnost kvůli finančním potížím. I tak lze říct, že aplikace byla ve své době nadčasová, a to i přes to, že nebyla finančně udržitelná (Objevit.cz, 2013).

Na počátku nového tisíciletí se sociální sítě začaly rozmáhat a Friendster.com se stal jedním z průkopníků. Tato síť byla založena v roce 2002 a kladla si za cíl propojovat uživatele s přáteli jejich přátel. Tento jednoduchý koncept rychle získal popularitu a během tří měsíců překonal hranici tří milionů aktivních uživatelů. Příběh Friendster.com však neskončil šťastně. V roce 2003 se jej společnost Google neúspěšně snažila koupit za 30 milionů dolarů. Tvůrci Friendsteru.com nakonec podleli až v roce 2009, kdy svou upadající firmu prodali asijské společnosti MOL Global za 26,5 milionů dolarů. Po tomto odkoupení se Friendster.com změnila v síť propojující fanoušky počítačových her a v roce 2015 celá tato sociální síť zanikla (Švarcová, 2017).

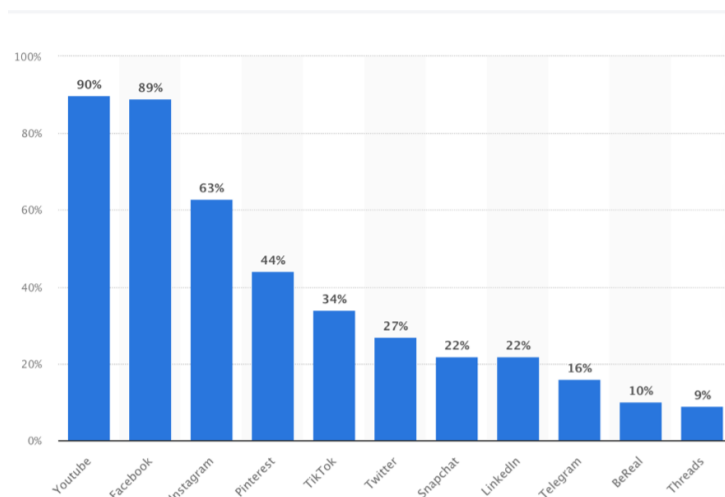
V roce 2012 označil mediální magnát Rupert Murdoch službu MySpace za neuvěřitelně promarněnou příležitost, kterou následně označil jako cennou a drahou lekci. Představovala nejpopulárnější sociální síť na světě, dnes však slouží spíše jako smutné varování před nepředvídatelností a krátkodobostí úspěchu na internetu. Příběh MySpace začal v roce 2003, kdy skupina zaměstnanců opustila již výše zmiňovaný Friendster.com a rozhodla si založit

vlastní projekt. Během pouhých deseti dnů vývoje MySpace, který byl prezentovaný heslem „prostor pro přátele“, se představil veřejnosti. Tato sociální síť umožňovala uživatelům vytvářet profily, komunikovat a upravovat své stránky včetně přidávání fotografií a hudby. Svým uživatelům tato síť umožňovala a poskytovala nevídané možnosti interakce a individualizace. MySpace dosáhl rychle ohromných úspěchů – v roce 2006 překročil hranici 100 milionů registrovaných uživatelů a stal se nejnavštěvovanější sociální sítí v USA. Osudovým okamžikem pro MySpace však bylo představení námi velmi známe a používané sociální sítě TheFacebook.com, a to Markem Zuckerbergem v roce 2004. Facebook představoval revoluční přístup k propojování lidí online, původně tedy pouze pro harvardské studenty, později byl otevřen široké veřejnosti. Postupně se stal symbolem inovace a moderního přístupu k sociální interakci. MySpace, ačkoli dosáhl svého vrcholu, začal ztrácet na popularitě, zatímco si Facebook získával stále větší zájem uživatelů. MySpace se tak stal příkladem toho, jak rychle se může měnit dynamika internetového prostředí a jak krátkodobý a proměnlivý může být úspěch na internetu (Švarcová, 2017).

1.4 Vybrané sociální sítě

V rámci této podkapitoly zmíníme tři vybrané sociální sítě, které jsou dle společnosti Statista (2025) nejpoužívanějšími sociálními sítěmi v České republice od roku 2024. Mezi tyto nejpoužívanější sociální sítě patří na první místo YouTube, na druhém místě je Facebook a na třetím místě Instagram. Sociální sítě, které se umístili na dalších příčkách, můžeme vidět na obrázku 1 a patří mezi ně například velmi známý Pinterest, TikTok, Twitter, Snapchat a další platformy.

Obrázek 1 *Nejpoužívanější sociální sítě v České republice od roku 2024*

(Statista, 2025)

1.4.1 YouTube

YouTube představuje největší globální platformu zaměřenou na sdílení videí, která od svého vzniku zásadně proměnila způsob, jakým lidé tvoří, šíří a sledují obsah na internetu. Zároveň se stala unikátním zdrojem zábavy a vzdělávacího materiálu (Kopecký & Krejčí, 2023).

Tento projekt založili v únoru roku 2005 tři bývalí pracovníci a zaměstnanci PayPalu, a to tedy konkrétně Chad Hurley, Steve Chen a Jawed Karim. Právě Karim publikoval historicky první video na dané platformě 23. dubna 2005, nesoucí název „Me at the zoo“ (Kopecký & Krejčí, 2023).

Před érou YouTube bylo sdílení videí technicky složité, obzvláště pro běžné uživatele. Lidé obvykle posílali videa e-mailem nebo je umísťovali na různé webové stránky, což bylo komplikované. YouTube tento proces revolučně zjednodušil tím, že nabídl nástroj, který umožňuje snadné nahrávání videí přímo na danou platformu a jejich sdílení za pomoci jednoduchého odkazu (Kopecký & Krejčí, 2023).

Celková myšlenka na vznik YouTube byla inspirována televizním pořadem „America’s Funniest Home Videos“, který byl založený na zábavných a krátkých videoklipech z každodenního života lidí. Těmito videoklipy se inspirovali právě zakladatelé YouTube a chtěli tak vytvořit platformu, kde by uživatelé mohli jednoduše zveřejňovat a sdílet podobné zážitky z každodenního života se širokým publikem. V listopadu 2006 se YouTube stal součástí společnosti Google, která jej koupila za 1,65 miliardy dolarů (Kopecký & Krejčí, 2023).

YouTube slouží jako platforma pro hostování videí, kde mohou uživatelé nahrávat své videoklipy a sledovat, komentovat a hodnotit obsah ostatních uživatelů. Obsahuje tedy pestrou nabídku videí – od vlogů a hudebních klipů po animace, filmové ukázky a živé přenosy či vzdělávací materiály. YouTube navíc tvůrcům nabízí nástroje pro monetizaci obsahu, například prostřednictvím programu YouTube Premium či obecné propagace a prodeje reklamních předmětů (Kopecký & Krejčí, 2023).

YouTube už dávno není jen platformou pro sdílení videí. Stal se místem pro vzdělávání, marketing a propagaci značek. Výrazně ovlivnil světovou kulturu, vytvořil nové formy zábavy a přispěl ke vzniku profesí, jako jsou youtubeři a influenceři. Díky tomu proměnil způsob, jakým lidé vnímají digitální obsah a komunikují s ním (Kopecký & Krejčí, 2023).

Samotný název se v historii neměnil, ale logo ano, jak můžeme vidět na Obrázku 2 a Obrázku 3.

Obrázek 2 *Vývoj loga YouTube*

(Kopecký & Krejčí, 2023)

Obrázek 3 *Aktuální logo YouTube*

(YouTube, 2025)

1.4.2 Facebook

Facebook, patřící společnosti Meta, je jednou z nejvýznamnějších a nejrozšířenějších sociálních platforem na světě. Již během téměř dvou desítek let si Facebook získal uživatele napříč kontinenty tím, že jim nabízí možnosti sdílet různé formy obsahu, jako jsou názory, myšlenky, a hlavně fotografie a videa. Zatímco mladší generace, která Facebook používá méně aktivně a využívá jiné modernější sociální sítě, jako například Instagram nebo TikTok, u starší generace popularita této sociální sítě stále narůstá a počet uživatelů z jejich řad se neustále zvyšuje (Kopecký & Krejčí, 2023).

Další definici uvádí Kulhánková a Čamka (2010), kteří říkají, že Facebook a jeho vysoká oblíbenost spočívá v tom, že zde panuje určitá důvěryhodnost. Ta vychází z toho, že si uživatelé mohou sami určovat a spravovat svůj seznam kontaktů neboli přátel, kteří vidí unikátní obsah daného uživatele. Další významnou příčinou jeho oblíbenosti a rozšíření je samotný fakt toho, že se Facebook stal důležitým a pro některé primárním zdrojem informací a komunikačním kanálem pro širokou veřejnost.

Mezi základní a hlavní funkce Facebooku patří tedy vytváření příspěvků, sdílení fotografií, videí, zpráv a celková interakce a komunikace i v rámci různých skupin. Zároveň nabízí i Facebook Reels, inspirovaný platformou TikTok, který umožňuje uživatelům tvořit a sdílet krátká videa s využitím kreativních efektů. Další významnou funkcí je Facebook Stories, vycházející z konceptu sociální sítě Snapchat, která umožňuje dočasné sdílení obsahu na 24 hodin s možností aplikovat různé filtry a efekty (Kopecký & Krejčí, 2023).

Co se týká historie, začátky této nejslavnější sociální sítě současnosti byly velmi, dalo by se říct, napínavé. Mark Zuckerberg se připojil k projektu HarvardConnection, který mu nabídl jeho spolužáci, bratři Winklevossovové. Tento projekt měl být sociální sítí pro studenty Harvardu, kde by mohli navazovat vzájemnou komunikaci, interakci a kamarádství. Nicméně Marc Zuckerberg začal pracovat na svém vlastním projektu, samozřejmě tajně, a tak 4. února 2004 spustil sociální sít' The Facebook. The Facebook byla uzavřená sít' pro studenty Harvardu, nicméně později se The Facebook rozšířil i mimo Harvard a bratři Winklevossovové, kteří si doposud mysleli, že Marc pracuje na jejich projektu, se cítili velice podvedeni, a nakonec Marca Zuckerberga zažalovali. Po dlouhých soudních sporech a tahanicích se v roce 2008 dohodli na odškodném ve výši 20 milionů dolarů v hotovosti a 45 milionů dolarů v akciích (Švarcová, 2017).

The Facebook byl, jak je již zmíněno výše, pouze pro studenty Harvardu, nicméně se sít' rozšířila i mezi další univerzity po celé Americe, mezi kterými byl například Stanford a Yale. The Facebook se dále rozšířil i mezi střední školy, kde bylo vyžadováno při otevření dané sítě vyplnění školního emailu daného studenta. Marc Zuckerberg umožnil pro vzájemnou komunikaci používat danou sít' i vybraným korporátním společnostem, později se The Facebook zpřístupnil všem firmám a společnostem, i těm menším. Velkým pojítkem a lákadlem pro uživatele bylo vytvoření si vlastního profilu i s fotografií a dalšími jeho úpravami – tím se odlišoval od ostatních zmiňovaných projektů a platforem (Ellison & Boyd, 2008). Finální „třešničkou na dortu“ bylo otevření této sociální sítě pro veřejnost – to se stalo v roce 2006, a to již pod známým, zkráceným, názvem Facebook (Kopecký & Krejčí, 2023). S tím, jak se vyvíjel i název samotný se vyvíjelo i jeho logo viz obrázek 4 a obrázek 5.

Obrázek 4 *Vývoj loga Facebooku*

(Kopecký & Krejčí, 2023)

Obrázek 5 *Aktuální logo Facebooku*

(Meta, 2024)

V říjnu oznámila společnost Facebook, Inc. změnu názvu na Meta Platforms, Inc. Tento nový posun ve změně názvu odráží strategické směřování společnosti k vytvoření právě toho „metaverse“. Jedná se o koncept, který spojuje reálný (fyzický) a virtuální svět, a to za pomoci technologií jako je například virtuální či rozšířená realita. I přes to si Facebook zachoval své původní jméno, ale pokračuje společně s dalšími aplikacemi a sociálními sítěmi, pod záštitou společnosti Meta (Kopecký & Krejčí, 2023).

1.4.3 Instagram

Další velmi populární mobilní aplikací a sociální sítí je Instagram. Instagram se zaměřuje primárně na sdílení vizuálního a kreativního obsahu, jako jsou fotografie a videa neboli reels (Kopecký & Krejčí, 2023).

Podle aktuální statistiky využívá Instagram v roce 2025 více než 1,44 miliardy aktivních uživatelů po celém světě. S tím souvisí i dost zajímavý prognostický fakt od společnosti Statista (2025), který očekává, že mezi lety 2024 a 2028 bude počet uživatelů na Instagramu stabilně narůstat, a to celkem o 361,1 milionů, což představuje nárůst o 25.68 %. Předpokládá se tak, že celkový počet uživatelů Instagramu v roce 2028 dosáhne 1,8 miliardy, čímž dosáhne nového historického maxima.

Instagram je založen na konceptu sdílení určitého vizuálního obsahu, a to zejména fotografií a videí prostřednictvím osobních uživatelských profilů. Zábavnou a kreativní funkcí je možnost úpravy jednotlivých fotografií a videí za pomoci různých filtrů a zábavných efektů. Obdobně jako Facebook, tak i zde lidé vzájemně interagují s příspěvky dalších uživatelů a jejich obsahy, a to buďto v podobě „lajků“ anebo přidávání komentářů. Hlavním rozdílem mezi Instagramem a Facebookem je samotný okruh „přátel“, neboť to Instagram neposkytuje, nebo alespoň ne doslova. Jedná se o počet „sledujících“, které daný uživatel má anebo chce „sledovat“. Tímto si tak opět daný člověk vytváří svůj okruh uživatelů, nad kterým má plnou kontrolu (Kopecký & Krejčí, 2023).

Jednou z populárních funkcí jsou Instagram Stories, což jsou doslovně přeložené krátkodobé příběhy, které po 24 hodinách automaticky zmizí. Právě tyto příběhy umožňují danému uživateli vyprávět a sdílet své aktuální zážitky ze svého života a interagovat tak i s ostatními uživateli, neboť na dané příběhy lze jednoduše reagovat. Další klíčovou funkcí jsou Instagram Reels, které nabízejí tvorbu kratších videí, které jsou svou formou podobné TikToku. Jsou zaměřeny na rychlou, zábavnou a kreativní tvorbu, přičemž videa lze samozřejmě doplnit hudbou, textem a vizuálními efekty.

Aplikace byla spuštěna v roce 2010 díky práci Kevina Systroma, hlavního tvůrce a architekta projektu, a Mika Kriegera, který přispěl k návrhu uživatelského rozhraní. Zakladatelé si dali za úkol vytvořit snadno ovladatelnou platformu, která umožní uživatelům jednoduše, intuitivně a spontánně sdílet a upravovat fotografie přímo ze svých mobilních telefonů. Instagram byl následně v dubnu 2012 převzat společností Facebook (nyní známou jako Meta Platforms) za přibližnou částku 1 miliardy dolarů. Tato transakce představovala zásadní milník pro obě strany a otevřela Instagramu nové možnosti expanze a inovací pod vedením Facebooku. Přestože je Instagram nyní součástí společnosti Meta Platforms, která vlastní například i Facebook, WhatsApp a další známé sociální sítě, stále si zachovává svou „samostatnou identitu, platformu a aplikaci“ (Kopecký & Krejčí, 2023, s. 37). Na obrázku 6 a obrázku 7 můžeme opět vidět, jak se i samotné logo Instagramu vyvíjelo v čase.

Obrázek 6 *Vývoj loga Instagramu*

(Kopecký & Krejčí, 2023)

Obrázek 7 *Aktuální logo Instagramu*

(Meta, 2024)

2 DÍTĚ NAROZENÉ V INFORMAČNÍ DOBĚ

Dnešní žák 1. stupně se narodil „do informační společnosti, která je postavena na začlenění digitálních technologií do bezmála všech oblastí života člověka“ (Dobešová et al., 2023, s. 26).

2.1 Dnešní žák v době digitálních technologií

Obecně děti narozené po roce 2020 a jejich generace jsou často označovány různými termíny. Dnešního žáka základní školy můžeme nazvat tzv. digitálním domorodcem, který se narodil do éry internetu a digitálních technologií. Dnešní žák, na rozdíl od tzv. digitálního přistěhovalce, si nepamatuje dobu před rozšířením internetu a sociálních sítí a není zvyklý na život bez nich, a to včetně počítačů, tabletů, digitálních her, mobilních telefonů a dalších digitálních zařízení (Dobešová et al., 2023, podle Prenského, 2001).

Když bychom měli navázat na celkovou problematiku těchto názvů příslušných generací, tak dnešní generaci dětí narozenou po roce 2010 můžeme nazvat jako generaci alfa. Celým tímto názvoslovím a označováním jednotlivých generací začali převážně sociologové a ekonomové a jednotlivé řazení je následující: „Builders generation (1925–1945), Boomers (1946–1965), Generation X (1965–1980), Generation Y (1980–1995), Generation Z (1995–2009) a následuje již zmiňovaná generace alfa (2010–současnost) (Dobešová et al., 2023, s. 26).

Rodiče nebo i učitelé těchto dětí na prvním stupni základní školy se často setkávají s výzvou toho, kdy komunikují s dětmi způsobem, který odpovídá době ještě před danou digitální érou (Dobešová, 2023). Této éře bychom mohli podle Prenského (2001) říkat „předdigitální věk“. Jinými slovy nezohledňují specifika současné generace, která vyžaduje interaktivní přístup, rychlé zpracování informací a multitasking. Rodiče i učitelé si tak musí uvědomovat, že jejich děti nebo žáci na prvním stupni vyžadují jiný přístup, a to nejenom ve vzdělávání, který je založený právě na zapojování těchto digitálních technologií do jejich života (Dobešová, 2023). Generace alfa se do doby digitálních technologií narodila a je podle Slussareffové (2019) obklopena počítači, notebooky, mobily a dalšími zařízeními již od téměř pěti měsíců jejich věku. S tímto souvisí i fakt, že celá tato generace patří mezi nejvíce ohrožené skupiny, pokud jde o vlivy spojené s intenzivním využíváním internetu, respektive sociálních sítí. Tyto vlivy se promítají do psychologických i fyziologických aspektů daného člověka, včetně změn v oblasti poznávání, narušení spánkových rytmů nebo poklesu kvality spánku. Zároveň dochází k zásadním proměnám v oblasti sociálního a emocionálního

fungování a nesmíme také zapomenout na kybernetické hrozby, například kyberšikana, závislost a další negativní faktory (Šmahaj et al., 2022).

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+ (MŠMT, 2020) zdůrazňuje a shoduje se s předchozími autory, že současná generace žáků je v mnoha ohledech odlišná od generací předchozích. Společným jmenovatelem jejich socializace je právě využívání moderních technologií a nepřetržitý přístup k obrovskému množství informací. Tyto informace je však nezbytné umět efektivně zpracovat a kriticky hodnotit. Evropský referenční rámec z roku 2018 proto mezi osmi klíčovými kompetencemi pro celoživotní vzdělávání zahrnuje i digitální kompetenci. Strategie 2030+ dále upozorňuje na změnu tradiční role vzdělávacích institucí a rozvoj nových dovedností, které jsou nezbytné nejen pro klasická, ale také pro nová a moderní povolání.

2.2 Charakteristika vývojového období

Začátek školní docházky je důležitým mezníkem v sociálním vývoji dítěte. Přijetím nové role školáka dochází k zásadní změně v jeho životě. Tento moment je pevně spojen s konkrétním časem a doprovází jej společensky významné rituály, jako je zápis do školy či slavnostní první školní den. Tyto události symbolicky potvrzují sociální přerod a zahájení nové životní fáze. Když dítě poprvé vstoupí do školy, uvědomí si, že se něco zásadního změnilo – stalo se školákem. Školní prostředí pak hraje klíčovou roli při dalším rozvoji osobnosti dítěte, ovlivňuje prožívání zbytku jeho dětství a také formování jeho sebehodnocení, což může mít zásadní dopad. Úspěchy ve škole se mohou stát rozhodujícím faktorem nejen pro jeho vnímání sebe sama, ale i pro budoucí životní směřování (Vágnerová, 2012).

Mladší školní věk obvykle začíná podle Langmeiera a Krejčířové (2006) mezi 6. a 7. rokem, kdy dítě nastupuje do primárního vzdělávání a trvá přibližně do 11 až 12 let života, kdy se objevují první známky pohlavního dospívání, které jsou spojené s psychickými změnami. Toto období se někdy může označovat pouze jako školní věk, nicméně povinná školní docházka pokračuje a přetrvává i v následujících letech, kdy už žák vstupuje do období puberty, a proto tomuto období, které poté následuje, říkáme starší školní věk.

Jiné rozdělení uvádí ve své publikaci Vágnerová a Lisá (2021), která školní věk rozděluje na tři základní období. Na raný školní věk, který začíná přibližně od 6 do 9 let. Pro toto období je charakteristická samotná změna a zvykání si na novou sociální roli žáka. Dítě si v této fázi osvojuje nové schopnosti, dovednosti a základy čtení, psaní a počítání. Druhým

věkem je střední školní věk, který se vymezuje obdobím mezi 9. a 11-12. rokem života, tedy časem, kdy dítě přechází na druhý stupeň základní školy a postupně se začíná připravovat na dospívání. Na rozdíl od jiných vývojových etap není tato fáze spojena s žádnou zásadní biologickou nebo sociální změnou. Vyznačuje se relativním klidem a stabilitou, kterou mohou narušit pouze sociální tlaky ze školy, rodinného prostředí nebo vrstevnických vztahů. Následuje starší školní věk, tedy období druhého stupně základní školy. Toto období trvá až do ukončení povinné školní docházky, tedy do 15 let. Z biologického hlediska se jedná o období puberty, tedy první fáze dospívání, která ovlivňuje nejen fyzický, ale i psychický vývoj. Dítě začíná vnímat svět jiným způsobem, postupně mění své myšlení a zároveň se osamostatňuje. Obdobně školní věk rozděluje i Matějček (2017), a to tedy na mladší, což trvá přibližně mezi šestým a osmým rokem života daného dítěte, dále pak střední (9–11./12. rok) a starší školní věk, kdy dítě vstupuje do období puberty.

Jiní autoři, jako například Ptáček a Kuželová (2013) popisují období mladšího školního věku jako obecně klidné období bez výrazných vývojových změn. S tímto souhlasí i Pugnerová et al. (2019), která uvádí, že z hlediska emočního a osobnostního vývoje je dítě v tomto období relativně stabilní. Dodává, že oproti předchozím fázím, jako bylo období dětského vzdoru nebo přechod do mateřské a základní školy, už má dítě za sebou náročné adaptační procesy. Zároveň je toto období klidnější i ve srovnání s nadcházejícím dospíváním, které bývá spojeno s emočními výkyvy a hledáním vlastní identity.

Zajímavý pohled na toto období má Langmeier a Krejčířová (2006), kteří říkají, že mladší školní věk lze charakterizovat jako období střízlivého realismu, kdy dítě stále více vnímá svět takový, jaký skutečně je a snaží se mu „doopravdy“ porozumět. Školák se tak už zaměřuje více na tu „opravdovou“ realitu. Tento přístup se odráží v jeho vyjadřování, kresbách, psaných projevech i o různých čtenářských zájmech. Dítě dává přednost literatuře, která mu umožňuje získávat nové poznatky o lidech, událostech a technických objevech. Upřednostňuje realistické ilustrace i přesné napodobování skutečnosti při hře. Nejprve dítě přijímá realitu na základě autorit, což odpovídá tzv. naivnímu realismu, ale postupně se učí kriticky přemýšlet, což je znakem kritického realismu a blížícího se dospívání.

2.2.1 Tělesný vývoj a motorika v digitální době

Digitální technologie a sociální sítě dnes významně ovlivňují tělesný vývoj a motoriku dětí mladšího školního věku. Zatímco v minulosti byl pohyb nezbytnou součástí dětského života, rozmach digitálních médií přinesl zásadní změny v pohybových návycích dětí. Nadměrné

používání digitálních zařízení, jako jsou mobilní telefony, tablety či počítače, přispívá k sedavému životnímu stylu a může mít negativní důsledky na tělesnou zdatnost a motorický vývoj dětí (Hale & Guan, 2015, Slussareff, 2019; Šimíčková-Čížková et al., 2010).

Podle Matějčka (2017) lze v první fázi tohoto období zaznamenat především růst do výšky, kdy děti bývají štíhlejší a postupně ztrácejí svou dřívější „baculatost“, což je zcela přirozený proces. Tento vývoj je doprovázen dočasným oslabením nervové soustavy, což se může projevit zvýšenou únavou a neklidem. Nadměrné využívání sociálních sítí a digitálních technologií může tento stav ještě zhoršit, protože dlouhodobé vystavení modrému světlu z obrazovek negativně ovlivňuje spánkový režim dětí, což stále přispívá k celkovému vyčerpání a snížené pohybové aktivitě (Hale & Guan, 2015).

Ve středním školním věku dochází k větší stabilizaci, děti bývají ve velmi dobré fyzické i zdravotní kondici a často vykazují vysokou výkonnost. Nicméně mezi jednotlivými dětmi existují značné rozdíly, včetně odlišností mezi pohlavími. Biologické zrání nemusí vždy odpovídat skutečnému věku dítěte, což se projevuje individuální variabilitou v růstu i v hmotnosti. Výkonnost v motorických dovednostech závisí nejen na vrozených předpokladech, ale také na vnějších podmínkách, které je mohou podpořit nebo naopak omezovat (Šimíčková-Čížková et al., 2010). S tímto souhlasí i Langmeier a Krejčířová (2006), kteří říkají, že výkonnost v pohybových aktivitách je ovlivněna nejen vnější a vnitřní motivací, ale i emocionální stabilitou dítěte. Pokud tak rodiče dítě v této oblasti omezují s ohledem na jeho fyzické dispozice, ztrácí zájem o pohyb a jeho výkony jsou tak slabší. Tento jev vytváří negativní cyklus, který lze pouze přerušit pozitivním přístupem, například uznáním úspěchů dítěte a jeho povzbuzováním k pohybu.

Školní dítě si již začíná uvědomovat svou tělesnou zdatnost, často se srovnává se svými vrstevníky, a dokonce i s dospělými. Opakované sociometrické studie potvrzují, že tělesná síla a pohybová obratnost jsou důležitými faktory pro postavení dítěte ve skupině. Děti s nižší fyzickou výkonností bývají častěji osamělé a mohou se u nich objevovat problémy v chování, zatímco pohybově zdatnější jedinci bývají v kolektivu oblíbenější a často se dostávají do vedoucích rolí (Langmeier & Krejčířová, 2006). Sociální síť rovněž mění způsob, jakým děti vnímají své tělo a fyzickou výkonnost. Děti se často porovnávají s vrstevníky nejen v reálném prostředí, ale také ve virtuálním světě, kde jsou vystaveny idealizovaným obrazům tělesné dokonalosti (Chen & Xiao, 2022). To může vést ke snížení sebevědomí u dětí s nižší fyzickou výkonností a k odmítání pohybových aktivit, které vnímají jako neatraktivní (Husák, 2018).

Digitální prostředí však může mít i pozitivní vliv na pohybovou aktivitu dětí, pokud je využíváno správně. Například některé mobilní aplikace či interaktivní hry podporují pohybovou aktivitu a motivují děti k fyzickému cvičení (Avast, n.d.; E-Bezpečí, n.d.). Moderní technologie mohou také napomoci k rozvoji jemné motoriky prostřednictvím interaktivních aplikací, které stimulují přesnost a koordinaci pohybů (Dočekal et al., 2019).

Celkově je tedy nezbytné, aby rodiče a pedagogové pomáhali žákům vyvažovat čas strávený v online prostředí s dostatečným množstvím fyzické aktivity. Je důležité nejen regulovat dobu strávenou na sociálních sítích, ale také podporovat zdravý životní styl prostřednictvím různorodých pohybových aktivit, které mohou být dětem prezentovány i pomocí moderních digitálních nástrojů (Hamřík, 2022).

2.2.2 Kognitivní vývoj dětí v éře sociálních sítí

V období mladšího školního věku dochází u dětí podle Vágnerové (2000) k proměně způsobu myšlení oproti předchozím vývojovým fázím. Škola a digitální prostředí zásadně ovlivňují kognitivní vývoj dětí, přičemž digitální technologie mohou být jak podporou, tak překážkou v rozvoji myšlení.

Podle Ptáčka a Kuželové (2013) se v tomto období rozvíjí schopnost klasifikace, kdy dítě dokáže řadit předměty podle různých vlastností a začíná si osvojovat chápání času. Digitální technologie mohou tento proces podpořit pomocí interaktivních vzdělávacích aplikací, ale zároveň mohou vést k povrchnějšímu myšlení, pokud dítě konzumuje obsah pasivně a bez hlubší analýzy (Dočekal et al., 2019).

Významnou změnou je podle Vágnerové (2012) schopnost rozlišovat realitu od fantazie, přičemž myšlení dětí zůstává vázáno na konkrétní zkušenosti. Sociální sítě mohou tuto schopnost ovlivnit tím, že děti často vnímají sdílené obsahy jako realitu, což může vést k nesprávné interpretaci informací nebo zkreslenému vnímání světa (Chen & Xiao, 2022). Abstraktní myšlení je v tomto věku stále omezené, což se projevuje například v učení, kde se děti lépe orientují v konkrétních příkladech než v teoretických konceptech (Pugnerová et al., 2019).

Dále se v tomto věku zlepšuje schopnost posuzovat věci z více úhlů pohledu. Dítě již nevnímá pouze jednu vlastnost předmětu, ale dokáže ho analyzovat komplexněji (Ptáček & Kuželová, 2013). Naopak neustálé přepínání mezi aplikacemi nebo rychlá konzumace obsahu na sociálních sítích může oslabovat schopnost hlubší analýzy a delšího soustředění (Husák, 2018).

Paměť hraje v tomto období zásadní roli pro školní úspěšnost. Děti si osvojují různé paměťové strategie, jako je opakování, kategorizace a aktivní vybavování (Vágnerová, 2012). Přemíra digitálních podnětů však může vést k přetížení pracovní paměti, což se negativně projevuje na schopnosti zpracovávat nové informace (Slussareff, 2019).

Kognitivní vývoj je úzce spojen s učením. Žáci si osvojují strategie učení pokusem a omylem, logickým usuzováním i nápodobou (Vágnerová, 2000). Digitální prostředí může tyto procesy podpořit například interaktivními nástroji, ale také narušit neustálým přísunem podnětů, které ztěžují soustředění na jednu úlohu (Pugnerová et al., 2019).

Pozornost mladších školáků je stále spíše krátkodobá a snadno ji narušují vnější podněty. Časté používání sociálních sítí zvyšuje impulzivnost a snižuje schopnost dlouhodobého soustředění, což může vést k problémům při učení (Hale & Guan, 2015). Proto je důležité, aby učitelé organizovali výuku tak, aby podporovala aktivní zapojení žáků a minimalizovala rušivé vlivy (Pugnerová et al., 2019).

2.2.3 Sociální síť a emoční vývoj dětí

V období mladšího školního věku podle Poláčkové Šolcové (2018) dochází k postupnému rozvoji emoční regulace, která dítěti umožňuje lépe zvládat své pocity a reagovat na situace přiměřeně a kontrolovaně. S tímto se shodují i autoři Jungmeen a Kirby (2011), kteří ve svém výzkumu uvedli, že s přibývajícím věkem se u dětí zlepšuje schopnost rozlišovat a ovládat vlastní emoce, což jim usnadňuje zvládání náročných situací, jako jsou pocity frustrace či řešení problémů s vrstevníky. Tento vývoj se pak projevuje zejména ve zlepšené kontrole hněvu, což vede ke snížení agresivního chování a dalších problémů souvisejících s emoční regulací.

Digitální technologie a sociální síť však mohou tento proces významně ovlivnit. Neustálé vystavení online obsahu, zejména sociálním sítím, může vést ke zvýšené emoční reaktivitě a impulzivnímu chování (Husák, 2018). Děti, které jsou vystaveny negativním interakcím online, mohou mít problémy s emoční regulací, což se projevuje vyšší mírou úzkosti a frustrace (Chen & Xiao, 2022).

Schopnost řízení emocí je důležitým faktorem školní zralosti. Děti s nízkou sebekontrolou mohou být náchylnější k impulzivnímu chování, které se v online prostředí může projevovat například agresivní komunikací nebo kyberšikanou (Poláčková Šolcová, 2018). Naopak děti s rozvinutou emoční regulací jsou lépe přijímány vrstevníky a lépe se zapojují do kolektivních aktivit (Langmeier & Krejčířová, 2006).

Sociální sítě také ovlivňují sebehodnocení dětí. Mladší školní věk je obdobím, kdy si děti začínají více uvědomovat své postavení ve skupině a přikládají větší význam sociálnímu okolí (Poláčková Šolcová, 2018). Neustálé porovnávání s vrstevníky na sociálních sítích může vést ke snížení sebedůvěry a zvýšené citlivosti na hodnocení druhých (Chen & Xiao, 2022). Zároveň však mohou sociální sítě poskytnout prostor pro budování vztahů a vyjadřování emocí, pokud jsou používány zodpovědně (Husák, 2018). Ačkoli děti stále hledají podporu u dospělých při řešení emočně náročných situací, postupně se učí sdílet své pocity s vrstevníky, což přispívá k efektivnější sociální interakci (Poláčková Šolcová, 2018). Dle našeho názoru je úkolem současné doby naučit děti, potažmo žáky, bezpečně a zdravě fungovat v digitálním prostředí, aby jejich emoční a sociální vývoj nebyl negativně ovlivněn nadměrným využíváním technologií.

3 VYUŽÍVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

V rámci celé této třetí kapitoly se budeme zabývat samotným využíváním sociálních sítí a využíváním digitálních technologií obecně. Jako první uvedeme vybrané zahraniční a tuzemské výzkumy či studie, které se touto problematikou zabývají. Tyto výzkumy budou hlavní náplní této kapitoly. Na konci kapitoly se zaměříme i na samotná rizika, preventivní programy a pozitiva využívání sociálních sítí. Dále zde zmíníme i to, jakým způsobem mohou být sociální sítě využity ve vzdělávání.

Obecně bychom mohli využívání a trávení volného času na sociálních sítí a internetu zařadit mezi tzv. neorganizované/nestrukturované volnočasové aktivity. Tento typ trávení volného času se vyznačuje absencí jasně stanovených cílů, dále zde chybí jasné vedení či kontrola, která je běžně přítomna právě v organizovaných neboli strukturovaných volnočasových aktivitách. Účast na těchto volnočasových činnostech je zcela spontánní a řízena samotným jedincem, což mladým lidem umožňuje získat větší autonomii a příležitost k experimentování se společenskými normami. K těmto neorganizovaným volnočasovým aktivitám dále patří například i četba knihy, hraní her na digitálních technologiích, hra na hudební nástroj, chození ven na procházky, setkávání se kamarády a různé další pohybové aktivity (Hamřík, 2022).

3.1 Výzkumy věnující se využívání sociálních sítí

V následujících odstavcích se budeme věnovat vybraným zahraničním a tuzemským výzkumům a studiím, které se zabývají problematikou využívání sociálních sítí nebo dalším podobným tématům. Nejprve uvedeme studie a výzkumy zahraniční a následně výzkumy z České republiky.

3.1.1 Zahraniční výzkumy

První studie ze zahraniční, kterou publikovali autoři **Hale a Guan (2015)**, se zabývá problematikou a tématem využívání sociálních sítí z jiného úhlu pohledu. Přesněji se zaměřuje na **vztah mezi dobou strávenou u obrazovky** obecně a dopadem na **kvalitu spánku** u dětí školního věku. V dané studii se ukázalo, že digitální aktivity, jako je například hraní her nebo právě využívání sociálních sítí, mohou zvyšovat psychickou aktivaci, což vede k potížím s usínáním a neklidnému spánku. Jedním z hlavních faktorů, které přispívají k těmto negativním dopadům, je expozice modrému světlu, které potlačuje produkci melatoninu, hormonu regulující spánek. Tuto studii tak zde uvádíme z toho důvodu, protože

spoustu rodičů a pedagogů ani neví anebo nemá nastavená žádná pravidla, týkající se využívání sociálních sítí a digitálních technologií obecně a tím pádem ani neví, že jejich děti tak čelí značným rizikům, které negativně ovlivňují kvalitu spánku. Proto autoři zdůrazňují a doporučují, aby rodiče i pedagogové věnovali větší pozornost tomu, jak děti tráví volný čas s technologiemi a podporovali tak zdravé spánkové návyky tím, že budou regulovat večerní vystavení obrazovkám.

Další ze zahraničních studií, kterou zde uvedeme, je studie od autorů **Badri et al. (2017)**, zkoumající **vliv sociálních sítí na školní výkon žáků** v Abu Dhabi. Výzkumu se zúčastnilo 32 376 žáků ze základních a středních škol, přičemž největší zastoupení měli žáci ve věku 12 až 15 let, ale studie zahrnovala i mladší žáky od 3. třídy základní školy. Cílem bylo zjistit, jak sociální média ovlivňují vzdělávání a zda přispívají k lepším výsledkům, nebo spíše narušují školní úspěšnost. Výsledky ukázaly, že sociální sítě žáci staršího školního věku využívají primárně ke komunikaci s přáteli a rodinou, ke sdílení obsahu a k zábavě. Pozitivním efektem bylo rozšíření kulturního povědomí a přístup k informacím, naopak negativním dopadem bylo odvádění pozornosti od učení, konflikty s rodiči a narušení studijních návyků. Klíčové bylo zjištění účelu – pokud sloužily sociální sítě k učení, měly pozitivní efekt, pokud však byly využívány primárně k zábavě, vedlo to k horším akademickým výsledkům. Tato studie se zaměřila také na mladší školní žáky, u nichž se projevila nižší míra využívání sociálních sítí ve srovnání se staršími spolužáky. Mladší žáci je využívali především ke komunikaci s rodinou a kamarády, méně často pak pro vzdělávací účely. Důležitým aspektem byla rodičovská kontrola, která u této věkové kategorie hrála klíčovou roli při regulaci času stráveného online. Výzkum tak potvrzuje, že vliv sociálních sítí se liší v závislosti na věku – zatímco mladší žáci tráví na sítích méně času, u starších žáků se zvyšuje riziko, že jejich online aktivity budou mít negativní dopad na školní výkon. Celkově studie prokázala vzájemnou souvislost mezi školním prospěchem a využíváním sociálních sítí. Žáci s lepšími výsledky je častěji využívali k učení, zatímco ti s horším prospěchem je používali spíše pro rozptýlení. Autoři doporučují podporovat vyvážené a smysluplné využívání sociálních sítí, aby technologie sloužily jako nástroj vzdělávání, nikoliv jako faktor narušující akademický výkon.

Autoři **Auxier et al. (2020)** publikovali další zahraniční studii, která stojí za zmínění. Tato studie se zabývá **výzvami, kterým čelí rodiče při výchově dětí v digitálním světě** a poskytuje podrobný pohled na používání digitálních technologií, včetně využívání sociálních sítí u dětí mladších 12 let. Autoři zjistili, že 66 % rodičů ve Spojených státech

považuje výchovu za složitější než před dvaceti lety, přičemž hlavním důvodem k jejich obavám jsou moderní technologie, jako jsou právě chytré telefony a sociální sítě obecně. Digitální zařízení jsou součástí každodenního života dětí, přesněji 88 % z nich sleduje televizi, 67 % používá tablety a 60 % chytré telefony. Navzdory věkovým omezením na většině sociálních sítí se ukazuje, že i děti mladší dvanácti let jsou na těchto platformách aktivními uživateli. 13 % rodičů uvádí, že jejich dítě používá TikTok, 10 % Snapchat, 5 % Instagram, 3 % Facebook a dalších 7 % rodičů uvedlo, že jejich dítě využívá jiné sociální sítě. Používání sociálních sítí se liší v závislosti na věku dítěte a vzdělání rodičů. Rodiče dětí ve věku 9 až 11 let častěji uvádějí, že jejich dítě používá sociální sítě, ve srovnání s rodiči mladších dětí. Například 30 % rodičů dětí ve věku 9 až 11 let uvedlo, že jejich dítě používá TikTok, zatímco u dětí ve věku 5 až 8 let to bylo 11 % a u dětí do 4 let pouze 3 %. S tím vším souvisí i úroveň vzdělání rodičů, kdy rodiče s nižším vzděláním častěji uvádějí, že jejich dítě používá sociální sítě (19 %) ve srovnání s rodiči s postgraduálním vzděláním (6 %). V reakci na tato zjištění většina rodičů zavádí pravidla pro kontrolu digitálního obsahu a času stráveného u obrazovek, přesněji 86 % rodičů nastavuje časová omezení a 80 % používá odebrání telefonu či jiného digitálního zařízení jako formu trestu. Studie tak ukazuje, že se rodiče snaží najít rovnováhu mezi přínosy digitálních médií pro vzdělávání a riziky spojenými s jejich nadměrným užíváním. Autoři tak podtrhují význam digitální gramotnosti a potřebu nastavení jasných pravidel pro bezpečné a smysluplné využívání technologií u dětí mladšího školního věku.

Jako další využijeme výsledky ze zahraniční studie od autorů **Chen a Xiao (2022)**, kteří se zaměřovali na to, jak **využívání sociálních sítí ovlivňuje emocionální a psychické aspekty studentů**, potažmo žáků. Autoři analyzují dosavadní výzkumy a zkoumají souvislosti mezi častým užíváním sociálních sítí a projevy stresu, úzkosti či depresivních stavů u mladých lidí. Výsledky naznačují, že nadměrná, a především pasivní konzumace obsahu na sociálních sítích může negativně ovlivňovat psychickou pohodu žáků, přičemž častým faktorem je pocit osamělosti nebo nespokojenosti se sebou samým. Jedním z klíčových vysvětlení tohoto jevu je teorie sociálního srovnávání, která poukazuje na to, že studenti často porovnávají svůj vlastní život s idealizovanými verzemi reality, jež jsou prezentovány na sociálních sítích. Tento fenomén může vést k pocitům nedostatečnosti a nízkému sebevědomí, což následně ovlivňuje jejich emocionální zdraví a celkovou psychickou stabilitu. Studie zároveň upozorňuje na potřebu dalšího výzkumu v této oblasti, jelikož sociální média stále více formují nejen mezilidské vztahy, ale i celkové sociální klima

ve školním prostředí. Autoři zdůrazňují význam prevence a informovanosti jak mezi studenty, tak i mezi pedagogy a rodiči. Jejich doporučení směřují k rozvoji kritického myšlení při užívání sociálních sítí, podpoře digitální gramotnosti a vytvoření strategií, které by pomohly mladým lidem lépe zvládat negativní dopady nadměrného online zapojení.

Posledním výzkumem v této zahraniční části je výzkum od **Boniell-Nissim et al. (2024)** v rámci studie HBSC z roku 2021/2022. V posledních letech se totiž ukazuje, že děti, potažmo žáci, tráví stále více času online, a to jak na sociálních sítích, tak při hraní digitálních her. Tato studie **Health Behaviour in School-aged Children (HBSC) 2021/2022**, která zahrnuje data z 44 zemí Evropy, Střední Asie a Kanady, sleduje vzorce chování žáků na internetu, a to ve věku 11, 13 a 15 let. Výsledky této studie naznačují **rostoucí trend problematického užívání digitálních technologií**, přičemž riziková skupina se objevuje již mezi nejmladšími žáky z této věkové kategorie. Používání sociálních sítí je mezi školáky běžnou aktivitou, přičemž 36 % žáků uvádí, že jsou téměř neustále online a v kontaktu s přáteli. Nejčastěji se to týká 15letých dívek, z nichž 44 % tráví na sociálních sítích dlouhé hodiny. Alarmující je také skutečnost, že 11 % žáků bylo v roce 2022 klasifikováno jako problematičtí uživatelé sociálních médií, přitom to bylo v roce 2018 pouhých 7 %. U 13letých dívek byl zaznamenán největší nárůst této problematiky. Zajímavostí je, že socioekonomická situace rodin nehraje v problematickém používání zásadní roli – všechny skupiny žáků vykazují podobné vzorce chování. V oblasti digitálních her lze sledovat podobné trendy. Každý třetí školák (34 %) hraje denně hry a 22 % žáků stráví hraním alespoň 4 hodiny denně. Hraní je výrazně populárnější mezi chlapci, kteří nejenže hrají častěji, ale také jsou více ohroženi problematickým chováním. 16 % chlapců je vystaveno riziku problémového hraní, zatímco u dívek je toto číslo významně nižší (7 %). Největší podíl žáků ohrožených tímto chováním se tak nachází mezi 11letými chlapci, kde problémové hraní dosahuje 14 %. Digitální technologie se staly nedílnou součástí života školáků, což přináší jak výhody, tak rizika. Žáci a děti obecně tráví stále více času na sociálních sítích i v digitálních hrách a problémové chování s tím spojené roste. Rodiče a školy by měly podporovat mediální gramotnost a pomáhat svým dětem vyvážit online a off-line aktivity. Zároveň je nutné, aby technologické společnosti nesly odpovědnost za regulaci obsahu a ochranu dětí před nadměrným užíváním digitálních platform. Bez včasných opatření se mohou negativní dopady dále prohlubovat a ovlivnit duševní i fyzické zdraví dětí. Je proto klíčové zavádět preventivní programy, jasná pravidla pro používání digitálních technologií a zajistit odpovědnou regulaci digitálního prostředí.

3.1.2 Tuzemské výzkumy

Jako první český výzkum, který zde uvedeme, se věnuje problematice sociálních sítí. Jedná se o výzkum od **Kopeckého et al. (2015)**. Tento výzkum, který byl realizovaný v roce 2014 se zaměřil na **chování dětí na internetu a rizika spojená s jeho aktivitami**, zejména tedy na sociálních sítích. Výsledky ukázaly, že velká část dětí mladšího školního věku (8-11 let) aktivně využívá sociální sítě, přestože pro ně oficiálně nejsou určeny. Až 60 % dětí této věkové kategorie má vlastní účet na online platformách, a to i přesto, že minimální věkový limit či hranice na většině platformách je 13 let. Mnoho z těchto dětí se na internetu pohybuje bez dozoru rodičů, přičemž téměř třetina z nich (35 %) uvedla, že jejich rodiče nemají o jejich aktivitách žádné informace. Dalším významným zjištěním bylo, že 40 % dětí v tomto věku si do seznamu přátel přidává cizí lidi, které osobně neznají, čímž se vystavují riziku manipulace a online predátorství. Čtvrtina dětí (25 %) navíc sdílí citlivé osobní údaje, například svou adresu nebo telefonní číslo, což zvyšuje nebezpečí kybergroomingu a dalších forem zneužití. Tato data poukazují na nutnost zvýšené osvěty v oblasti digitální bezpečnosti již u mladších dětí, a to jak ze strany škol, tak rodičů. Důležité je především naučit děti, jak se v online prostředí chovat obezřetně a jak chránit své soukromí, aby se minimalizovala rizika spojená s neopatrným sdílením informací a komunikací s neznámými osobami.

Dále zde uvedeme zajímavou studii od **Husáka (2018)**. Tuto studii zpracovalo Analytické centrum České rady dětí a mládeže a zaměřuje se na **chování dětí a dospívajících na sociálních sítích**, včetně jejich návyků, vnímání rizik a rolí rodičů v regulaci jejich online aktivit. Výzkum byl proveden na vzorku českých dětí ve věku 10 až 18 let a zvláštní pozornost byla věnována nejmladší skupině, tedy dětem mladším 13 let. Výzkum odhalil, že 94 % dětí ve věku 10–12 let uvedlo, že jejich rodiče jsou informováni o jejich aktivitě na sociálních sítích. Nicméně další zjištění ukázalo, že i přes to, že oficiální věková hranice pro registraci je často 13 let, mnoho dětí si zakládá profily dříve, a to často bez vědomí rodičů. Dále studie zjistila, že 40 % dětí uvádí při registraci nepravdivé údaje, aby obešly věkovou omezení. Mezi obecně nejčastější využívané platformy patří Facebook, Instagram a Snapchat. Instagram je oblíbený zejména u starších dětí (13–15 let) a Snapchat a TikTok jsou čím dál více preferovány nejmladšími uživateli, protože nabízejí rychlou vizuální komunikaci. Zajímavým zjištěním byl fakt toho, že téměř třetina rodičů se děti nikdy neptá, co na sociálních sítích dělají a nechává jim v tomto směru volnost bez pravidel. Zde pak samozřejmě hrozí riziko různých negativních vlivů, které jsou s využíváním sociálních sítí spojené. Nicméně děti, jejichž rodiče s nimi o online bezpečnosti pravidelně

hovoří, mají pak větší povědomí o rizicích a častěji si nastavují soukromí. Celá studie tak zdůrazňuje potřebu větší informovanosti rodičů a pedagogů o tom, jak děti sociální sítě používají a s jakými hrozbami se mohou setkat. Rodiče by měli být aktivně zapojeni do online života svých dětí a pomoci jim nastavit bezpečné limity pro používání těchto platforem. Tato studie potvrzuje, že děti se sociálními sítěmi začínají velmi brzy, často bez hlubšího povědomí o rizicích. I když většina rodičů o jejich online aktivitě ví, často nemají dostatečné informace o tom, jak chránit soukromí svých dětí nebo jak je vést k bezpečnějšímu používání digitálních platforem. Důležitá je proto edukace nejen dětí, ale i rodičů, kteří hrají zásadní roli v tom, jak se děti na sociálních sítích chovají a jaká opatření přijímají k ochraně svého soukromí.

Dalším a posledním výzkumem, který zde uvedeme, je opět od **Kopeckého et al. (2021)**, který zkoumal, jak děti a dospívající ve věku 7–17 let v České republice **používají mobilní telefony, zejména ve školním prostředí**. Tento výzkum tak není přímo zaměřený na využívání sociálních sítí, ale je s tímto tématem spojený stejně jako řada dalších zahraničních výzkumů, které jsme již zmiňovali výše. Výzkum zahrnující více než 27 000 respondentů odhalil, že většina dětí, respektive žáků, má neomezený přístup na internet (59, 1 %), kdy nejčastějšími aktivitami na telefonu jsou volání, psaní zpráv a sledování videí na YouTube. Přibližně polovina žáků využívá telefon také k hraní her. Ve školách je přístup k mobilním telefonům různý – zatímco na některých mohou být používány během přestávek, jiné školy jejich užívání zcela zakazují. Tam, kde jsou mobilní telefony povoleny, tráví žáci přestávky převážně online, zatímco v „přísnějších“ školách se častěji věnují pohybu, čtení nebo stolním hrám či přípravě na další hodinu. Celý kolektiv autorů doporučuje školám nezakazovat mobilní telefony ve školách – nemusí to být z mnoha hledisek efektivní, neboť to i tak žáky povede k tomu, že si najdou způsob, jak daný zákaz obejít. Spíše by to mělo být o nějaké vhodné integraci mobilních telefonů do výuky, kdy mohou sloužit jako efektivní, pro žáky velmi poutavé, vzdělávací nástroje. Autoři ale také upozorňují na rizikové chování, jako je tajné focení a natáčení spolužáků bez jejich souhlasu, což jak se ukázalo, zažilo více než 35 % žáků. Proto je nutné zvyšovat povědomí o bezpečném používání mobilních telefonů, a to jak mezi žáky samotnými, tak mezi rodiči a pedagogy. Výzkum tak ukázal, že mobilní telefony jsou nedílnou součástí života žáků a dospívajících a jejich regulace a promyšlená integrace do vzdělávání by mohla přinést lepší rovnováhu mezi digitálními technologiemi a tradičními formami výuky a trávením volného času.

3.2 Rizika spojená s využíváním sociálních sítí

Při používání sociálních sítí a internetu se i mladší školáci mohou setkat s různými formami nevhodného chování. Může jít o jednorázové urážky, ale také o dlouhodobou kyberšikanu nebo nenávistné projevy a další formy rizik, které jsou spojené s využíváním sociálních sítí a které už mohou mít i právní následky. Žáci mladšího školního věku by si tak měli uvědomit, že když jsou aktivními uživateli internetu, mohou se stát terčem těchto negativních projevů. Proto je důležité, aby se naučili, jak na takové situace například správně reagovat a jak se chránit (Kopecký & Krejčí, 2023).

V současné době je podle Kohouta a Karchňáka (2016) využívání internetu a sociálních sítí žáky běžnou součástí jejich života, přičemž jejich digitální dovednosti již často převyšují znalosti jejich rodičů. Někteří rodiče proto upouštějí od snahy kontrolovat online aktivity svých dětí a ponechávají je v digitálním prostředí bez dozoru. Nedostatek zkušeností, vysoká míra důvěřivosti a neschopnost kriticky vyhodnocovat informace však mohou děti vystavit nebezpečí a učinit je zranitelnými vůči kybernetickým hrozbám, včetně útoků kybernetických predátorů. S tímto souhlasí i O'Keefe et al. (2011), kteří naráží na fakt toho, že rodiče nejsou dostatečně informovaní o tom, co jejich děti dělají na sociálních sítích nebo které sociální sítě jsou pro jejich děti vůbec vhodné. Jak bude níže uvedeno, online prostředí ukrývá řadu rizik, a proto je nezbytné věnovat ochraně dětí v kyberprostoru mnohem větší pozornost (Kohout & Karchňák, 2016).

Jako první uvedeme dvě nejvíce známá rizika, jimiž jsou online agrese a kyberšikana. **Online agrese** se podle Kopeckého et al. (2015) od kyberšikany liší tím, že je vnímaná spíše jako jednorázová záležitost, která nemá delšího trvání. Je nekonzistentní a je většinou doprovázena různými agresivními a nenávistnými projevy. Zatímco **kyberšikanu** bychom mohli definovat podle Koláře (2011) jako dlouhodobé jednání, při kterém jeden nebo více dětí záměrně, často a opakovaně trápí a ovládá své spolužáky. Tato skupina pak k tomuto chování využívá agrese a samozřejmě i manipulativní chování. Další definice podle Kopeckého a Krejčí (2010, s. 5) popisuje kyberšikanu jako „nebezpečné komunikační jevy realizované prostřednictvím informačních a komunikačních technologií, jež mají za následek ublížení nebo jiné poškození oběti.“ S touto definicí se shoduje i Kohout a Karchňák (2016, s. 46), kteří uvádějí, že kyberšikana je „druh šikany využívající informační a komunikační technologie (počítače, tablety, mobilní telefony, sociální sítě, e-maily apod.) k ublížení druhému (vydírání, ztrapňování, obtěžování, ohrožování, zastrasování apod.).“ Kyberšikana se podle Kopeckého et al. (2015) projevuje různými způsoby, například

ponižováním a pomlouváním na sociálních sítích, blozích nebo jiných webových platformách. Časté je také zneužití identity k podvodům či manipulaci, vytváření falešných profilů nebo zveřejňování nepravdivých informací s cílem daného člověka poškodit. Dále sem patří provokace, urážení, šíření osobních tajemství, vylučování z online komunit či opakované obtěžování formou zpráv. Mezi další nebezpečné projevy a formy kyberšikany patří manipulace s fotografiemi či videi, které mohou být použity k vydírání nebo zesměšňování. Kyberšikana může mít na daného člověka vážné psychické následky a může negativně ovlivnit sebevědomí a celkovou duševní pohodu oběti.

Dalším rizikem, které může na sociálních sítích nastat a se kterým se uživatelé, obzvláště pak děti, mohou setkat, je **nebezpečné seznamování** (Kopecký & Krejčí, 2023). Často se stává, že děti navazují komunikaci a interakci s neznámými osobami, aniž by si například ověřili jejich pravou identitu. Je pravda, že děti často komunikují pouze se svými spolužáky a kamarády, nicméně existují i situace, kdy se daný dospělý pouze za dítě vydává. Důvody proč tito dospělí dělají takovéto věci jsou různé, může jít například o to, aby daný predátor získal citlivé údaje jako například nevhodné fotografie či videa, nebo o snahu zmanipulovat dané dítě a vydírat jej. Nebo se snaží o osobní setkání, kde by mohlo dojít k nejhoršímu, tedy buďto k napadení či sexuálnímu zneužití – zde už se bavíme o tzv. kybergroomingu (Kopecký & Krejčí, 2023).

Kybergrooming je podle Kopeckého et al. (2015) takové chování jedince (predátora, kybergroomera), který svým manipulativním jednáním a vyvoláním nepravé důvěry u dítěte získá dohodu o osobní schůzce. V nejhorším případě může být výsledkem, jak jsme již výše zmínili, sexuální zneužití. Podle Kohouta a Karchňáka (2016) se obětí kybergroomingu může stát úplně každý, nicméně nejčastější obětí se stávají dívky ve věku 11 až 17 let, které trpí buďto nízkým sebevědomím anebo se cítí osamocené. Tito dva autoři se právě shodují s Kopeckým a Krejčí (2023) na tom, že daný predátor se nejčastěji vydává za někoho jiného, většinou tak svou osobnost a hlavně věk, přizpůsobuje věku dané oběti – tedy pokud je dívka 12 let, vydává se za 15letého chlapce apod. Zajímavou vlastností predátora, kterou Kohout a Karchňák (2016) dále uvádějí, je trpělivost. Daný útočník si totiž může s obětí psát klidně několik týdnů či měsíců, a to s cílem získat její důvěru a osobní schůzku, na které dojde k tomu nejhoršímu. Kybergrooming má podle Kopeckého et al. (2015) několik charakteristických rysů. Patří sem manipulace oběti pomocí lichotek, dáreků či vyvolání emocí, snadná dostupnost dětí na internetu a budování falešné důvěry. Kybergroomer cíleně

zapojuje sexuální témata do komunikace a zvažuje, jak minimalizovat riziko odhalení, například skrytím digitální stopy či přesunem na soukromé platformy.

Jedním z velmi častých rizik využívání sociálních sítí je **závislost neboli netolismus**. „Termínem netolismus označujeme závislost (závislost chování (behaviorální závislost) či závislost na procesu) na tzv. virtuálních drogách. Mezi ně patří zejména počítačové hry, sociální sítě, internetové služby (různé formy chatu), virální videa, televize a jiné“ (Kopecký et al., 2015, s. 99). Nejedná se o závislost tělesnou či fyzickou, netolismus se primárně vztahuje k chování, tedy behaviorální stránce věci (Kopecký et al., 2015). Tuto behaviorální závislost, která je vztažená na internet, můžeme vyznačit znaky, mezi které řadíme:

- (1) závislost na virtuální sexualitě (kompulzivní používání webových stránek pornografického zaměření), (2) závislost na virtuálních vztazích (nadměrné věnování se virtuálním vztahům), (3) internetové kompulze (např. hraní online počítačových her či internetové nakupování), (4) přetížení informacemi (nadměrné surfování na internetu nebo hledání v databázích) a (5) závislost na počítači (nadměrné hraní počítačových her) (Kopecký et al., 2015, podle Young, 2004, s. 200).

Kohout a Karchňák (2016) uvádějí ve své publikaci několik typických příznaků netolismu, mezi které patří ztráta kontroly nad časem stráveným online, kdy jedinec tráví stále více času na internetu, často ponocuje nebo vstává brzy jen proto, aby byl připojen. Psychické projevy pak zahrnují pocity prázdnoty a neklidu při omezeném přístupu k digitálním zařízením, zvýšenou podrážděnost, neustálé myšlenky na online aktivity a skrývání rozsahu své závislosti. Po sociální stránce dochází k oslabování vztahů s rodinou, odcizení od přátel a celkovému útlumu mezilidských interakcí. Negativní vliv se odráží také v pracovních a školních povinnostech, což vede k poklesu výkonnosti, zanedbávání úkolů a zhoršení akademických výsledků. Dočekal et al. (2019, s. 13) zmiňují také fakt toho, že dnešní děti již netráví svůj volný čas venku nebo na hřišti, jako tomu bývalo před lety. Dnešní děti jej právě tráví na sociálních sítích, online hrách a na telefonu. Zmiňují zde, že „dětský čas je zboží“ a velmi známé firmy, výrobci mobilů a dalších jiných příslušenství a sociálních sítí z dnešních dětí dělají své „zákazníky – a závisláky“. Léčba závislosti na internetu je možná podle Kohouta a Karchňáka (2016) i vlastními silami, avšak často bývá zdlouhavá a nejistá. Efektivnějším řešením je obrátit se na odborníky, ideálně na specializovaná pracoviště, která mají s touto problematikou již zkušenosti.

Sexting, jako další forma rizikového chování na internetu, je podle Dobešové et al. (2023, s. 9) „kombinací sexuálního rizikového chování a interpersonálního agresivního chování, do kterého lze zařadit i jiné rizikové formy online komunikace se sextingem

související.“ Například právě při kybergroomingu, který jsme zmiňovali výše, dochází k využívání sextingu pro zmanipulování a vydírání dané oběti (Dobešová, 2023). Sexting se skládá ze dvou slov, jimiž jsou „sex“ a „textování“ (Döring, 2014). Podle autorů Szotkowski et al. (2020) sexting popisují jako posílání či rozesílání vlastních sexuálně názorných a velmi přímých materiálů, tím myslíme například právě textové zprávy, fotografie nebo videa, a to za pomoci sociálních sítí a mobilních zařízení. Nejde ale jen o odesílání takovýchto sexuálních zpráv a fotografií, jde i o samotné přijímání. Toto chování obsahuje tři jasné rozdělení neboli dimenze, jako je právě již zmiňované přijímání, odesílání a sdílení těchto intimních snímků a obsahů. Podle Kopeckého et al. (2015) sexting představuje značné riziko, protože oběť tím poskytuje útočníkovi citlivý obsah, který může být zneužit k manipulaci, vydírání nebo kyberšikaně. Jakmile se tento materiál jednou objeví na internetu, může se šířit dlouhé roky a jeho úplné odstranění je téměř nemožné, což znamená, že oběť nikdy nemá jistotu, že nebude v budoucnu znovu napadena. Sexting se podle Dobešové et al. (2023) stává stále běžnějším jevem zejména kvůli snadnému přístupu dětí k médiím, kde se mohou setkat s různými projevy sexuality, ať už prostřednictvím internetu nebo bulvárního tisku, kde jsou často vyobrazeny nahé fotografie různých celebrit. Významným faktorem přispívajícím k rozšíření sextingu je také rychlý technologický pokrok a široká dostupnost digitálních zařízení, zejména mobilních telefonů, které umožňují snadné sdílení, přeposílání i vytváření sexuálně explicitního obsahu

3.3 Vybrané preventivní programy

Jako první zde zmíníme jeden z nejznámějších preventivních programů a projektů v České republice, a to je projekt **E-Bezpečí**. Jedná se o národní certifikovaný projekt, který se soustředí na prevenci a vzdělávání v oblasti rizikového jednání na internetu. Kromě osvěty se věnuje také výzkumu a intervenci, čímž pomáhá řešit problematiku spojenou s negativními jevy v online prostředí. V poslední době rozšířil svou činnost i o podporu pozitivního používání informačních technologií, a to jak v rámci vzdělávání, tak i v rámci běžného života jedinců. Program je uskutečňován Centrem prevence rizikové virtuální komunikace na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci ve spolupráci s dalšími organizacemi (E-Bezpečí, n.d.).

Tento program se zabývá širokou škálou problémů spojených s online prostředím a mezi hlavní oblasti zájmu patří například kyberšikana, sexting, kybergrooming, kyberstalking a další rizika, která sociální sítě zahrnují a obnášejí (E-Bezpečí, n.d.).

Základem aktivit projektu je přímá práce s různými cílovými skupinami, zejména prostřednictvím přednášek a preventivních programů. Tyto vzdělávací akce se zaměřují nejen na identifikaci nebezpečných jevů, ale také na strategie prevence a ochrany před útočníky. Mezi tyto cílové skupiny patří primárně skupina dětí, neboť právě ony mohou být těmi nejčastějšími oběťmi internetových predátorů a mohou být tomuto rizikovému chování vystavovány nejvíce. Dalšími cílovými skupinami jsou i rodiče, pedagogové a další osoby, které pracují s dětmi, jako třeba školní metodik prevence, výchovný poradce, pracovníci OSPOD, policisté a další (E-Bezpečí, n.d.).

Jako další zmíníme **Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost** neboli NÚKIB. Jedná se o státní instituci, která se věnuje kybernetické bezpečnosti na nejvyšší úrovni. Na svých webových stránkách uvádějí, že schopnost bezpečně využívat internet a další digitální technologie je v dnešní době důležitou součástí každodenního života, a i přes tento fakt tak zůstává tato schopnost využívání technologií a internetu značně podceňovanou a nepochopenou. A z toho důvodu se NÚKIB zaměřuje na osvětu a vzdělávání různých cílových skupin, přičemž jejich primární skupinou jsou zaměstnanci veřejné správy a úředníci a sekundární skupinou jsou základní školy, ale i školy mateřské a střední. Dále spolupracují i s univerzitami, kterým poskytují různé přednášky a odbornou podporu při přípravě budoucích specialistů v oblasti kybernetické bezpečnosti. Na svých webových stránkách poskytují například pro základní školy různé didaktické materiály, které pedagogové mohou zařadit do své výuky. Tyto materiály jsou zaměřené právě na tematiku kybernetické bezpečnosti, správného využívání digitálních technologií nebo bezpečného využívání sociálních sítí (Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost, n.d.).

Třetím a posledním preventivním programem, který zde zmíníme, je program **Bud' safe online**. Jedná se o nekomerční vzdělávací iniciativu pod záštitou Ministerstva školství mládeže a tělovýchovy, která se zaměřuje na osvětu a bezpečné chování dětí mladšího i staršího školního věku na internetu. Celý tento projekt byl spuštěn v březnu 2018 jako výsledek spolupráce technologické společnosti Avast a známého influencera Jirky Krále. Společně zorganizovali několik přednášek na základních školách s cílem seznámit žáky s nástrahami online prostředí. V roce 2020 byl program rozšířen o interaktivní e-learningový kurz, dostupný na webu Bud' safe online. Tento kurz pomáhá žákům naučit se správně reagovat na nebezpečné situace v online prostředí, například při seznamování s neznámými lidmi, řešení konfliktů nebo ochraně před internetovými podvody. Učitelé jej tak mohou

využívat jako součást výuky. Program staví na reálných zkušenostech a praktických ukázkách. Žáky oslovuje přístupnou a zábavnou formou – prostřednictvím sociálních sítí, online kurzů, blogů a instruktážních videí, která nabízejí konkrétní rady, jak se chránit před digitálními hrozbami. V lednu 2021 se projekt stal součástí nově vzniklé Avast Foundation, globální nadace podporující široké spektrum programů zaměřených na ochranu lidí v digitálním prostředí. Jejich cílem je zajistit, aby nová generace uživatelů internetu dokázala efektivně chránit své soukromí, předcházet kybernetickým rizikům a bezpečně se pohybovat ve virtuálním světě (Avast, n.d.).

3.4 Pozitiva využívání sociálních sítí

I přes to, že jsme si v této práci zmínili řadu negativ a rizik, která jsou s využíváním sociálních sítí spojená, je důležité zmínit i určité pozitivní stránky těchto platform.

Internet jako takový je přeci jenom platformou, kde děti hledají a získávají všemožné informace, objevují tím svět kolem nás a hledají odpovědi na své otázky. Můžeme tak říct, že se jedná o **vzdělávací nástroj**, díky kterému se dnešní děti dozví neskutečné množství informací, a to hlavně neuvěřitelně rychle. Mezi další pozitiva, která nám přináší už sociální sítě jako takové, můžeme zařadit určité celkovou **komunikaci** a vzájemnou interakci mezi sebou, nebo pokud bychom to měli vztáhnout na děti, mezi vrstevníky, spolužáky a rodinou. Právě tato interakce nutí děti a dnešní mladou generaci **sociálním dovednostem**, jako je navazování kontaktu s druhými lidmi, schopnost promyšleně argumentovat a vyjadřovat svobodně své vlastní názory. Dalším pozitivem sociálních sítí a jejich využívání je určitě i fakt toho, že je to pro některé i forma **zábavy a každodenní relaxace**. Nesmíme dále zapomenout na **fantazii**, kterou sociální sítě rozvíjejí například tím, že se děti či obecně mladiství snaží přemýšlet nad určitým obsahem, který jednak mohou různě upravovat a na své sociální sítě zveřejňovat (Krčmářová et al., 2012).

S Krčmářovou et al. (2012) se shoduje ve své publikaci i Ševčíková et al. (2015), která uvádí, co všechno pro děti i dospělé představují sociální sítě, potažmo internet – mluví zde o **příležitostech**. Sociální sítě jsou tak nejenom pro děti zdrojem získávání informací, ale i učení se například **psané komunikaci** a **cizím jazykům**. Děti se na sociálních sítích učí určitým způsobem i **sebe prezentovat** a používat různé kreativní nástroje a aplikace, které podporují jejich tvořivost a **kreativitu** anebo mohou vytvářet a programovat různé webové stránky.

3.5 Využitelnost sociálních sítí ve vzdělávání

Sociální sítě nebyly nikdy tak důležité jako při době pandemie covid-19, kdy prezenční výuka nebyla možná a musela být rychle nahrazena jinou formou vzdělávání – tedy formou online výuky. Učitelé tak začali objevovat možnosti, které sociální sítě nabízejí a využívali je k tvorbě vzdělávacího obsahu i jako komunikační platformu se svými žáky. Po návratu k běžné výuce se sociální sítě staly spíše doplňkem tradičního vzdělávání, přičemž umožňují pravidelnou aktualizaci obsahu a podporují interakci mezi pedagogy a studenty, potažmo žáky. Pandemie tak ukázala, že sociální média mohou být efektivním nástrojem ve vzdělávacím procesu (Kopecký & Krejčí, 2023).

Sociální sítě tak lze v rámci vzdělávání využít např.

pro vytváření vzdělávacích komunit pedagogů či studentů, které mohou být zaměřeny jak všeobecně, tak specificky – na konkrétní vyučovací předmět či téma. V rámci profesních komunit (ale i mimo ně) může probíhat např. výměna zkušeností a příkladů dobré praxe, podpora začínajících učitelů, sdílení vzdělávacích materiálů, poradenství a zpětná vazba a hodnocení (Kopecký & Krejčí, 2023, s. 73).

Sociální sítě nabízí také různé vzdělávací formáty, jako například videa edukativního charakteru a interaktivní aplikace a hry, díky kterým si žáci procvičují hravou formou dané učivo, jako například Kahoot apod. Pro pedagogy a studenty z celého světa je na sociálních sítích možnost zúčastnění na různých webinářích či online seminářích a školení, což umožňuje překonat bariéry, které jsou spojené s prezenční formou vzdělávání (Kopecký & Krejčí, 2023).

Další velkou kapitolou je určitě i umělá inteligence. Umělou inteligenci v rámci využitelnosti ve vzdělávání můžeme propojit se sociálními sítěmi tak, že ji využijeme jako „autonomní vzdělávací asistenty“. Umělá inteligence pomáhá žákům primárně v samotném procesu individualizace – žáci se tak mohou učit a vzdělávat vlastním tempem, klást otázky, získávat různé zajímavé informace a odpovědi. Komplexně tak umělá inteligence simuluje určitou formu lidské konverzace a lze již teď dopředu určit, že tyto umělé inteligence (ChatGPT, Bing, Google Bard apod.) budou stále dokonalejší, propracovanější a přizpůsobenější pro další lidské anebo vzdělávací aktivity a činnosti (Kopecký & Krejčí, 2023).

II PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODOLOGIE VÝZKUMU

Praktická část diplomové práce je zaměřená na představení hlavního výzkumného cíle, dílčích cílů výzkumu a výzkumných otázek. Dále zde uvedeme a blíže popíšeme výzkumný nástroj, který jsme v rámci našeho kvantitativně orientovaného výzkumu využili a následně uvedeme charakteristiku výzkumného souboru. V neposlední řadě popíšeme, jak jsme postupovali při realizaci daného výzkumného šetření.

4.1 Výzkumné cíle a otázky

Hlavním cílem výzkumu je:

- Zjistit, jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí.

Z hlavního cíle výzkumu nám vycházejí dílčí výzkumné cíle:

- Zjistit, k jakým účelům využívají žáci mladšího školního věku sociální sítě.
- Zjistit, s jakými negativními zkušenostmi se při využívání sociálních sítí žáci mladšího školního věku setkali.
- Zjistit, které sociální sítě žáci mladšího školního věku využívají nejčastěji.

Hlavní výzkumná otázka je:

- Jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí?

Mezi dílčí výzkumné otázky řadíme:

- K jakým účelům využívají žáci mladšího školního věku sociální sítě?
- S jakými negativními zkušenostmi se při využívání sociálních sítí žáci mladšího školního věku setkali?
- Které sociální sítě žáci mladšího školního věku využívají nejčastěji?

4.2 Metoda sběru dat a výzkumný nástroj

Pro tento výzkum jsme vybrali kvantitativní metodu sběru dat. Přesněji se jednalo o dotazníkové šetření a jako výzkumný nástroj jsme zvolili dotazník pro žáky 4. a 5. tříd (viz příloha P I). Dotazník je podle Chráska (2016) nejčastěji využívanou metodou sběru dat v pedagogickém výzkumu. Dotazník obsahuje předem formulované otázky, které jsou logickým a pečlivým způsobem uspořádané a na které daný respondent odpovídá písemnou formou. Podle Gavory (2010) můžeme v dotazníku využít několik možností typu otázek, a

to uzavřené, polouzavřené a otevřené. V našem dotazníku jsme využili pouze otázky uzavřené a také škálovací otázky. V rámci škálovacích otázek jsme využili Likertovu škálu, díky které můžeme změřit názory a postoje respondentů v rámci konkrétních stupňů (Skutil et al., 2011).

Při konstrukci výzkumného dotazníku byly využity položky z několika existujících studií, které se zaměřují na využívání sociálních sítí dětmi a dospívajícími. Inspirace byla čerpána z výzkumů:

- **Cyberbullying and Online Aggression Survey Instrument** (Hinduja & Patchin, 2019),
- **Development and initial validation of the online risk-taking scale** (Afşin Şengün et al., 2024).
- **Children and Adolescent's Perception of Media Device Use Consequences** (Spina et al., 2021),
- **School performance, social networking effects, and learning of school children: Evidence of reciprocal relationships in Abu Dhabi** (Badri et al., 2017),
- **The Use of Social Media among Pupils in a Rural Primary School in Sarawak, Malaysia** (Bayuong et al., 2019),

Tyto studie nám poskytly ověřené položky reflektující klíčové aspekty online chování žáků, včetně důvodů, které mohou vést k využívání sociálních sítí, účelů jejich využívání, možných negativních dopadů, jako je kyberšikana či sdílení osobních údajů s neznámými lidmi a frekvence využívání jednotlivých platform. Převzetím validovaných položek z těchto výzkumů se zajistila vyšší reliabilita a validita dotazníku, což také umožňuje srovnání výsledků s již existujícími studiemi a poskytuje hlubší vhled do problematiky využívání sociálních sítí mezi žáky mladšího školního věku. Celý dotazník jsme sestavili na platformě Google Forms a je rozdělený na pomyslné 4 části, které se v určitých bodech prolínají. Samozřejmě obsahuje i úvodní hlavičku, kde respondenty přímo oslovujeme a seznamujeme je s pokyny jeho vyplňováním. **První část** se věnuje sociodemografickým údajům, na které jsou zaměřené 3 položky, kde žáci uvádějí pouze své pohlaví, jakou třídu navštěvují a kde bydlí. Dalších 10 položek v této první části je zaměřeno na důvody, které žáky vedou k využívání sociálních sítí a prolínají se nám zde 3 položky, které se věnují už tématu druhé části dotazníku, a to tedy s jakými negativními zkušenostmi se při využívání sociálních sítí žáci setkali. V celé této první části odpovídají respondenti na uzavřené

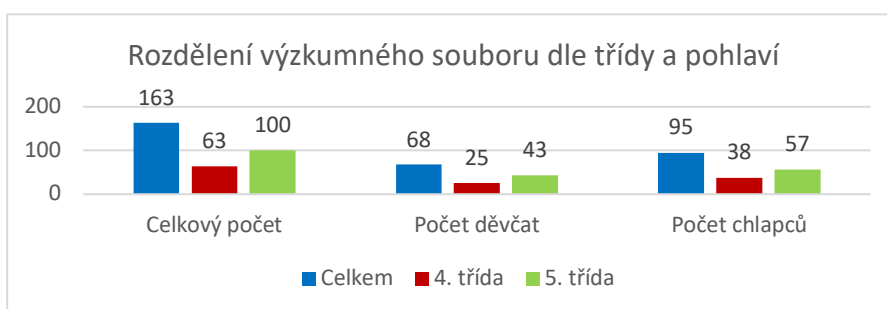
položky pouze jednou možnou volbou. Zároveň je zde položka, která se ptá na to, zda respondenti sociální sítě využívají, pokud tak odpoví ne, automaticky se jim dotazník ukončí.

Druhá část, jak jsme již zmínili, se věnuje negativním zkušenostem při využívání sociálních sítí, kde je dohromady 8 položek, kde respondenti za pomoci čtyřstupňové škály („nikdy, jednou, několikrát, mnohokrát“) uvádějí, jak často se jim stala nějaká konkrétní negativní zkušenost z daného výčtu situací. **Třetí část** se svými 9 položkami se zaměřuje na zjišťování účelů využívání sociálních sítí. Respondenti zde opět za pomoci čtyřstupňové škálové stupnice („naprosto nesouhlasím, nesouhlasím, souhlasím, naprosto souhlasím“) uvádějí, do jaké míry souhlasí s vybranými tvrzeními. **Čtvrtá část**, která má dohromady 8 položek, nám pomáhá zjistit, jaké sociální sítě respondenti využívají nejčastěji. Opět zde využíváme čtyřstupňové škálování („nikdy, zřídka, občas, vždy“), kde respondenti uvádějí, jak často využívají vybrané sociální sítě.

4.3 Výzkumný soubor

V rámci výzkumu jsme jako základní soubor zvolili žáky na prvním stupni základních škol v České republice a výběrový soubor nám tvořili žáci 4. a 5. ročníků. Výzkumu se zúčastnilo celkem N=163, nicméně 9 respondentů v dotazníku na pátou položku odpovědělo, že sociální sítě nepoužívají a automaticky se jim tak dotazník ukončil. Proto tedy na další položky v dotazníku bude celkový N=154. Respondenti byli ze 4 základních škol napříč Českou republikou, přesněji jedna základní škola z Jihočeského kraje, jedna základní škola ze Zlínského kraje a dvě základní školy z Vysočiny. Jednalo se o dostupný výběr.

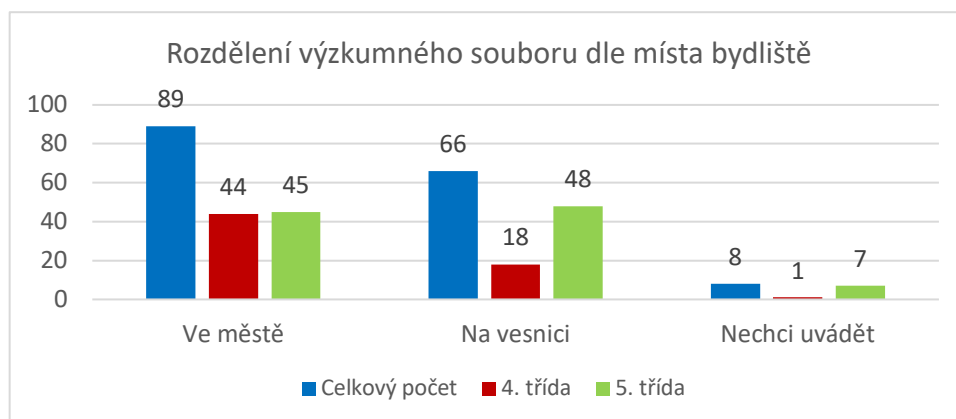
Na následujícím grafu č. 1 můžeme vidět jednotlivé zastoupení respondentů dle třídy a pohlaví. Můžeme si všimnout, že větší počet respondentů byl v 5. třídě (přesněji 100), oproti 4. třídě, kde jich bylo pouze 63. Co se týká pohlaví, tak celkově bylo větší zastoupení chlapců (95) a dívek bylo méně, přesněji celkem 68.

Graf 1 Rozdělení výzkumného souboru dle třídy a pohlaví

(zdroj: vlastní)

Na grafu č. 2 vidíme jednotlivé rozdělení respondentů podle místa bydliště. Jak můžeme vidět, většina respondentů (89) pochází z města, přesněji 44 respondentů ze 4. třídy a 45 respondentů z 5. třídy a další, o trochu menší část, pochází z vesnice – přesněji 18 respondentů ze 4. třídy a 48 z 5. třídy. 8 dalších respondentů nechtělo uvést místo svého bydliště, zde se můžeme pouze domnívat, zda neví, kde bydlí anebo to jednoduše nechtěli z jakéhokoli důvodu uvádět.

Graf 2 Rozdělení výzkumného souboru dle místa bydliště

(zdroj: vlastní)

4.4 Realizace výzkumného šetření

Celková administrace, tedy rozesílání dotazníků, probíhalo přes emailovou komunikaci na platformě Outlook. Sběr dat probíhal od 11. února 2025 a ukončen byl 24. března 2025. Celkem bylo osloveno 15 škol, kdy většina odmítla účast, primárně z důvodu nedostatku času vyučujících anebo se nám nedostalo odpovědi. Školy byly osloveny na základě předchozích zkušeností autorky diplomové práce, a to ať už se jedná o školy, kde realizovala svou pedagogickou praxi (Zlínský kraj), nebo školu, kterou navštěvovala jako žákyně (kraj Vysočina). Další školy byly osloveny na základě různých známostí a vztahů, které daná autorka se školami a jejich vyučujícími má, ač jak jsme již výše zmínili, ne všechny školy svolily s danou realizací.

Celkem se tedy zúčastnily 4 základní školy, které souhlasily s realizací našeho výzkumu a vyplněním daného dotazníku. Jedná se o jednu školu z Jihočeského kraje a Zlínského kraje a dvě základní školy z Vysočiny. Pro ochranu osobních údajů nebudeme uvádět přesný název základních škol. Všem školám jsme zaslali úvodní a provázející email, který obsahoval téma celé diplomové práce, hlavní a dílčí cíle našeho výzkumu a informace o informovaném souhlase (viz příloha P II), který musí za každého respondenta vyplnit jejich

zákonní zástupci a který musel být připraven ještě před zahájením sběru dat. Následovala už pouze individuální domluva, jak bude sběr dat probíhat a jakým způsobem nám zašlou slíbené informované souhlasy, přičemž většina vyučujících si daný dotazník vyplnila s respondenty při hodinách informatiky.

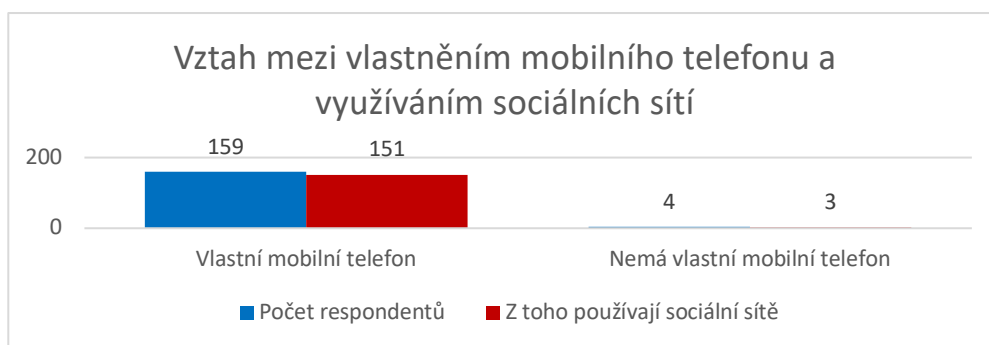
Celková délka vyplňování dotazníků se pohybovala okolo třiceti minut, kde respondentům byly jejich vyučujícím vysvětlené pokyny a celkové obeznámení a účel dotazníku. Respondentům byly dopředu představeny jednotlivé části a položky dotazníku a bylo zdůrazněno, že veškerá data a výsledky jsou pouze pro účely diplomové práce a jsou zcela anonymní.

5 VÝSLEDKY VÝZKUMU A JEJICH INTERPRETACE

V rámci následující interpretace budou získaná data z výzkumu podrobně popsána a uvedena v několika grafech a tabulkách a budou rozdělena stejně tak, jako je rozdělen dotazník, tedy na 4 části. Každá část je zaměřena na jednu oblast, která se věnuje jedné konkrétní výzkumné otázce – jedna hlavní a 3 dílčí a v rámci těchto jednotlivých částí popíšeme a zanalyzujeme položky z daného dotazníku.

PRVNÍ ČÁST – důvody

V **první části** se tak budeme věnovat důvodům, které vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí. Jak můžeme vidět níže na grafu č. 3, téměř naprostá většina z celkového souboru (163), přesněji 159 respondentů vlastní mobilní telefon, další část respondentů (3) nemají telefon vůbec a pouze jeden respondent používá telefon rodičů. S tím samozřejmě souvisí i používání sociálních sítí. Zajímalo nás totiž, zda ti, kteří vlastní mobilní telefon, mají založený profil na sociálních sítí, abychom mohli dokázat, že vlastnění mobilního telefonu je důvodem pro využívání sociálních sítí. A jak můžeme vidět, z těchto 159 respondentů, kteří vlastní mobilní telefon, používá sociální sítě téměř většina, přesněji 151 respondentů. Další 4 respondenti nemají svůj vlastní mobilní telefon, nicméně i přes tento fakt, 3 z těchto respondentů využívají sociální sítě. Celkem tak používá sociální sítě 154 respondentů ze 163.

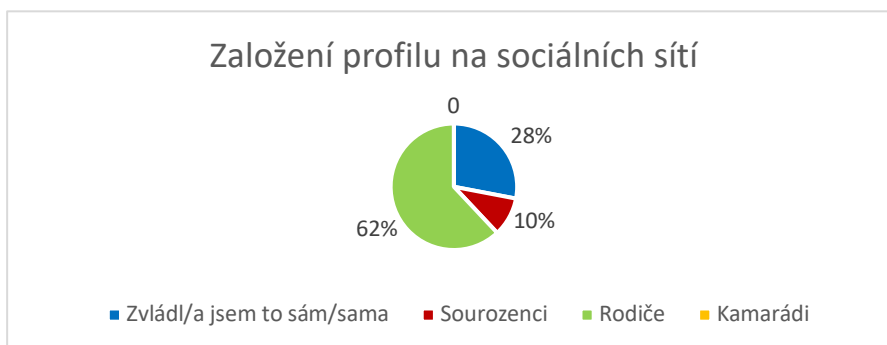

Graf 3 *Vztah mezi vlastněním mobilního telefonu a používáním sociálních sítí*

(zdroj: vlastní)

Dále nás také zajímalo, kdo respondentům založil profil na sociálních sítí, protože podle zákona o zpracování osobních údajů si děti nemohou založit profil na sociálních sítí bez souhlasu rodičů, a to do 15 let (Zákon č. 110/2019 Sb., zákon o zpracování osobních údajů, 2019). Nicméně jak můžeme vidět na grafu č. 4, tak z celkového počtu respondentů si založilo profil na sociálních sítí samo bez pomoci 44 respondentů (28 %), 15 respondentům

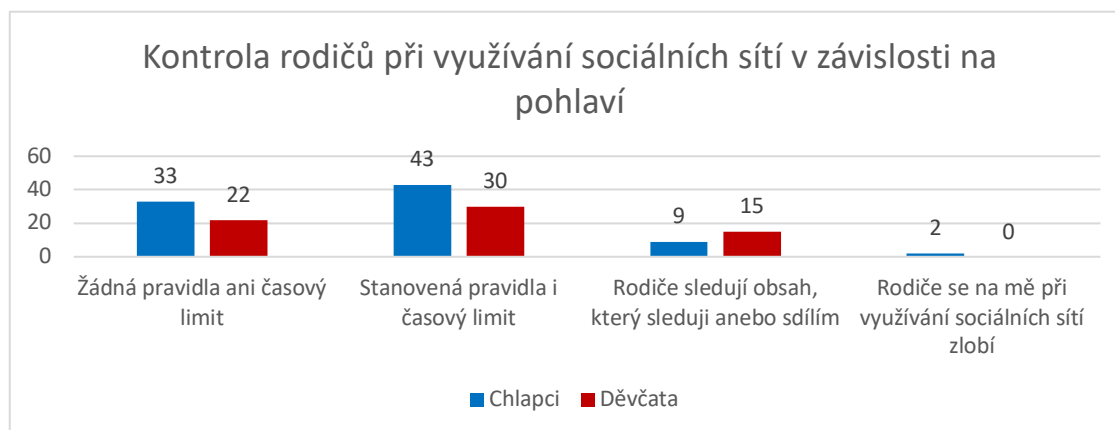
(10 %) pomohl založit profil na sociálních sítí sourozenec a 95 respondentů (62 %) uvedlo, že jim profil založili rodiče. Procenta uvádíme v zaokrouhleném tvaru.

Graf 4 *Založení profilu na sociálních sítí*

(zdroj: vlastní)

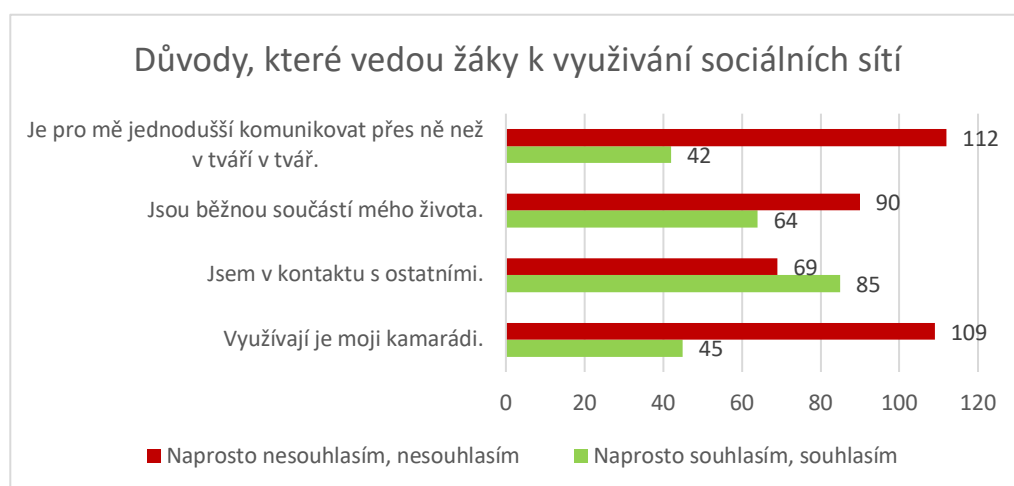
Na dalším grafu č. 5 vidíme kontrolu rodičů při využívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví. Obecně bychom mohli říct, že téměř 50 % z celkového počtu respondentů (N=154) má nastavená pravidla i časový režim od svých rodičů (přesněji 43 chlapců a 30 dívek). Nicméně se nám objevuje i absence jakýchkoliv pravidel či časového limitu – zde bylo častější zastoupení u chlapců (33) než u dívek (22). Mohli bychom tedy říct, že téměř 36 % z celkového počtu respondentů nemá nastavená žádná pravidla, což samozřejmě můžeme řadit jako jeden z důvodů, který vede žáky k využívání sociálních sítí. Rodiče dále i častěji sledují obsah, který sledují nebo sdílí dívky (15) než je tomu tak u chlapců (9), což může souviset s větší obavou o bezpečí dívek na internetu. Minimální byl výskyt odpovědí, že se rodiče na respondenty kvůli využívání sociálních sítí zlobí – přesněji to uvedli pouze 2 chlapci.

Graf 5 *Kontrola rodičů při využívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví*

(zdroj: vlastní)

Jako další zde v grafu č. 6 uvedeme jednotlivé zastoupení důvodů, které žáky vedou k využívání sociálních sítí. Na tyto položky žáci odpovídali na čtyřstupňové škále od „naprosto nesouhlasím“ po „naprosto souhlasím“. Nejčastějším důvodem je možnost být v kontaktu s ostatními, s čímž souhlasilo 85 respondentů, zatímco 69 nesouhlasilo. Naopak nejvíce žáků nesouhlasilo s tvrzením, že je pro ně jednodušší komunikovat přes sociální síť než osobně (112 nesouhlasů) a také s tvrzením, že je využívají jen proto, že je používají jejich kamarádi (109 nesouhlasů). Tvrzení, že jsou síť běžnou součástí jejich života, mělo 90 nesouhlasů a 64 souhlasných, což opět ukazuje rozdělený postoj. Ačkoli většina respondentů v některých položkách nesouhlasí (např. s tvrzením, že je pro ně jednodušší komunikovat přes sociální síť než osobně), významný počet respondentů tyto důvody i přesto uvádí – 42 respondentů označilo právě online komunikaci za jednodušší, což představuje přibližně čtvrtinu výzkumného souboru. Těmto zjištěním se ale podrobněji budeme věnovat v diskusi.

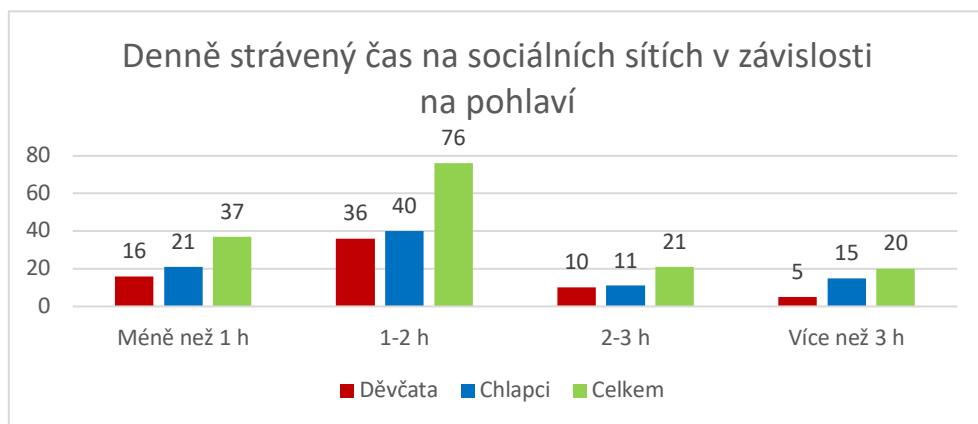

Graf 6 Důvody, které vedou žáky k využívání sociálních sítí

(zdroj: vlastní)

Dále jsme se také ptali na to, kolik hodin denně stráví respondenti na sociálních sítích. Ačkoli to není položka zaměřená přímo na důvody, které vedou žáky k využívání sociálních sítí, i tak jsme ji v dotazníku uvedli, abychom se mohli hlouběji ponořit do celkové problematiky. Graf č. 7 znázorňuje denní dobu strávenou na sociálních sítích v závislosti na pohlaví. Nejvíce žáků (76) uvedlo, že na sociálních sítích tráví 1-2 hodiny denně, přičemž rozložení mezi pohlavími je téměř vyrovnané (40 chlapců a 36 děvčat). Druhou nejpočetnější skupinou byli ti, kteří tráví méně než 1 hodinu denně (37) a zde převažovali chlapci (21) nad děvčaty (16). 2-3 hodiny denně uvádí 21 respondentů, téměř rovnoměrně rozděleno mezi

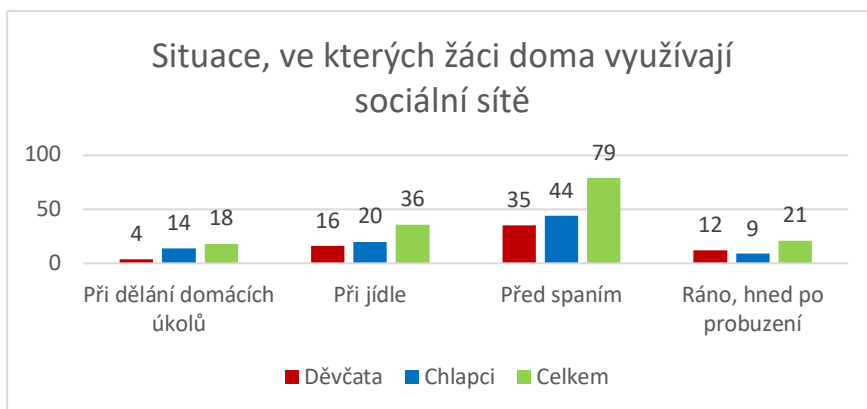
chlapce a děvčata. Nejmenší skupinu tvoří respondenti, kteří na sociálních sítích tráví více než 3 hodiny denně – těch je 20, z toho více chlapců (15) než dívek (5).

Graf 7 Denně strávený čas na sociálních sítích v závislosti na pohlaví

(zdroj: vlastní)

Další položka, díky které jsme mohli zjistit, v jakých situacích respondenti doma nejčastěji využívají sociální sítě, je opět trochu obecně zaměřená, nicméně nám opět lépe přiblíží celkovou problematiku využívání sociálních sítí. Graf č. 8 nám ukazuje, že nejčastěji využívají respondenti sociální sítě před spaním (celkem 79), kdy počet chlapců (44) mírně převyšuje počet dívek (35). Další běžnou situací je využívání sociálních sítí při jídle, kde je rozložení skoro rovnoměrné (16 děvčat a 20 chlapců). Překvapivě často respondenti využívají sociální sítě hned po probuzení – zde převažují děvčata (12) nad chlapci (9), ale celkové číslo (21) je nižší než u večerní aktivity. Nejnižší počet respondentů je u odpovědi, kde využívají sociální sítě při děláních domácích úkolů – celkem 18 odpovědí, z toho větší převaha chlapců (14) a pouze 4 děvčata.

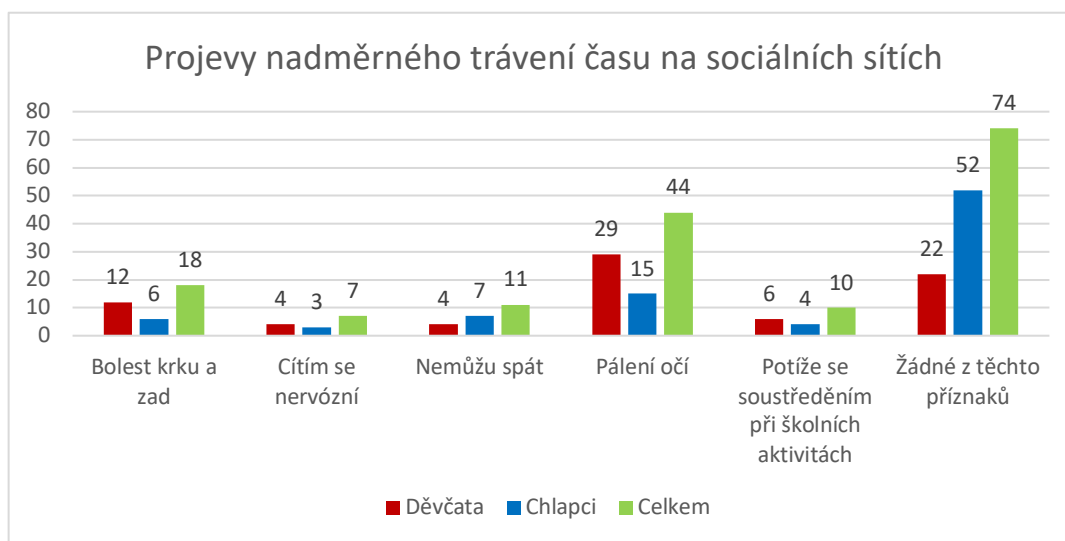

Graf 8 Situace, ve kterých žáci doma využívají sociální sítě

(zdroj: vlastní)

DRUHÁ ČÁST – negativní zkušenosti

Nyní se přesuneme na **druhou část** dotazníku, která se věnuje negativním zkušenostem, které jsou spojené s využíváním sociálních sítí a nás právě zajímalo, jaké zkušenosti naši respondenti mají. Jako první jsme se ptali na to, zda se cítí nějak jinak, pokud tráví na sociálních sítích více času než obvykle a dostalo se nám zajímavých odpovědí, jak můžeme vidět na grafu č. 9. Nejčastější odpovědí bylo, že respondenti nepocítí uží žádné z uvedených příznaků – tuto možnost zvolilo 74 respondentů, z toho 52 chlapců a 22 děvčat. Tento výsledek může naznačovat, že si část žáků negativní důsledky neuvědomuje, nebo je nepřipisuje právě pobytu na sociálních sítích. Nicméně z uvedených příznaků byl nejčastější pocit pálení očí (44 respondentů celkem), z toho 29 děvčat a 15 chlapců, což je téměř třetina všech respondentů. Dále se objevují potíže s bolestí krku a zad (18 celkem), se spánkem (11 celkem) a problémy se soustředěním při školních aktivitách (10 celkem). Výrazně méně respondentů připustilo, že by se cítili při využívání sociálních sítí nervózně (7 celkem).

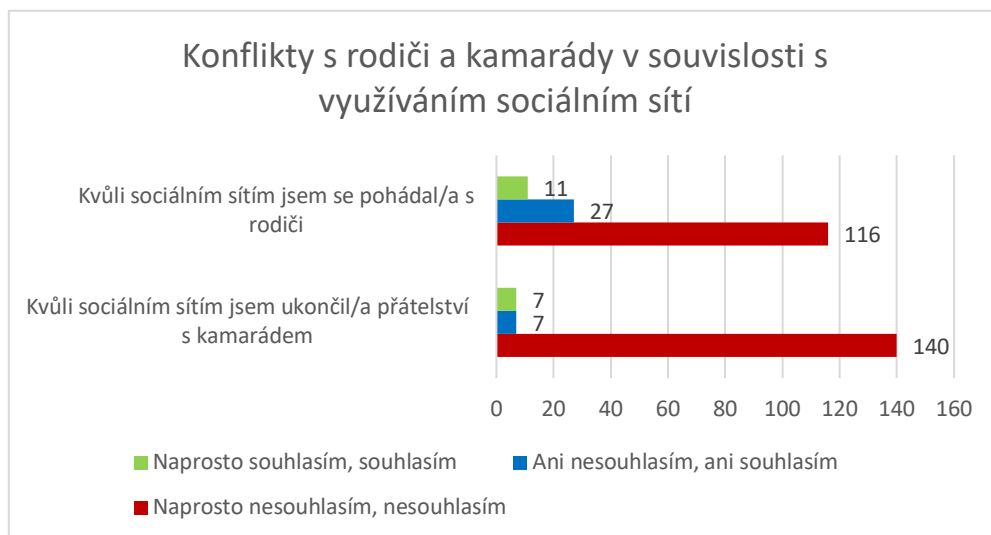

Graf 9 Projevy nadměrného trávení času na sociálních sítích

(zdroj: vlastní)

Jako další nás zajímalo, zda se v rámci negativních zkušeností respondenti někdy kvůli sociálním sítím pohádali s rodiči anebo ukončili přátelství s kamarádem. V rámci těchto položek respondenti vybírali na pětistupňové škále od „naprosto nesouhlasím“ po „naprosto souhlasím“. Jak můžeme vidět na grafu č. 10 většina respondentů uvedla, že s těmito situacemi nesouhlasí. Konkrétně 116 respondentů uvedlo, že se kvůli sociálním sítím s rodiči nepohádali, zatímco pouze 11 žáků připustilo, že k hádce došlo a dalších 27 se k tomu staví neutrálně. Ještě výraznější převaha nesouhlasných odpovědí se objevila u výroku týkajícího

se ukončení přátelství s kamarádem – s tímto tvrzením nesouhlasilo 140 respondentů, zatímco jen 7 respondentů odpovědělo souhlasně nebo k tomu má neutrální postoj. Celkově tedy platí, že většina žáků negativní dopad sociálních sítí na mezilidské vztahy nevnímá, přestože jednotlivé případy konfliktů se vyskytují.

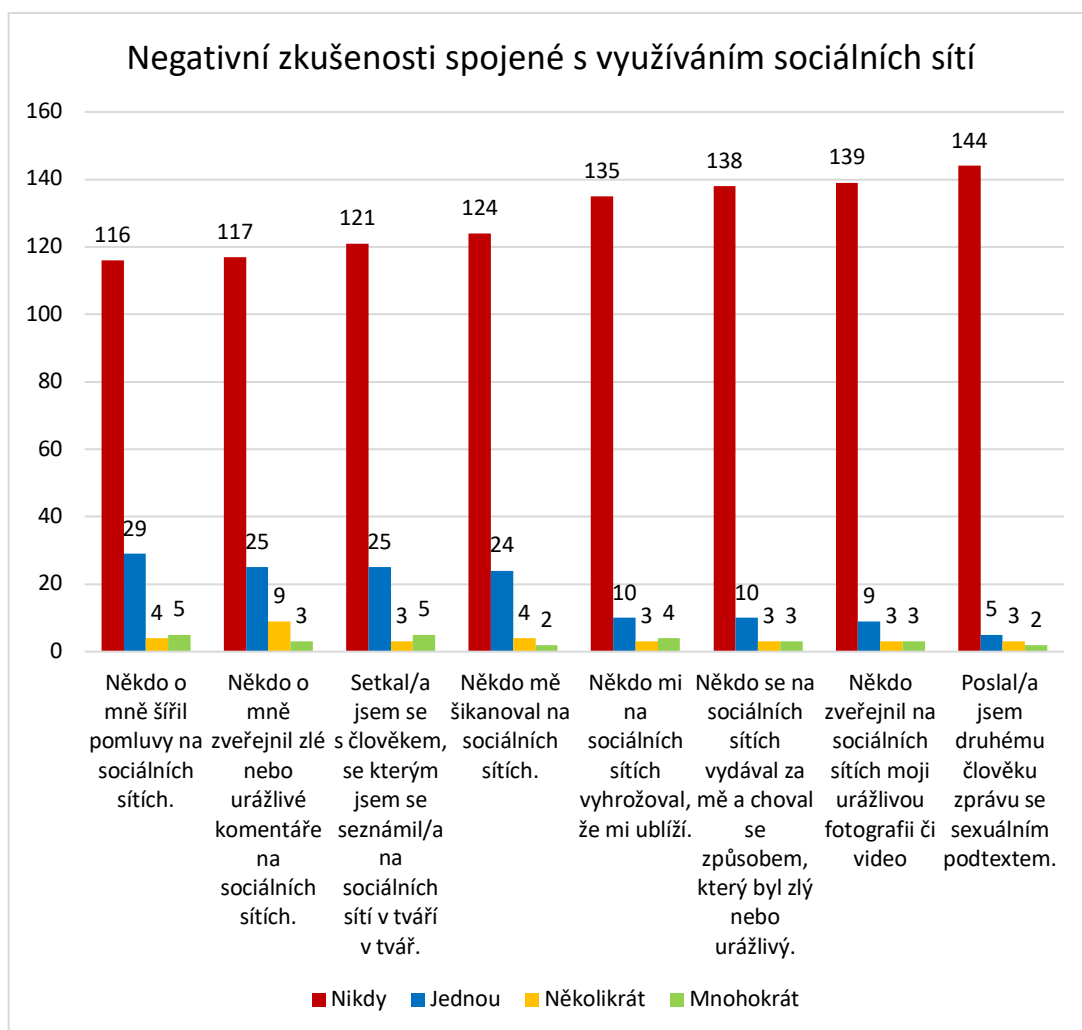

Graf 10 Konflikty s rodiči a kamarády v souvislosti s využíváním sociálních sítí

(zdroj: vlastní)

Graf č. 11 znázorňuje odpovědi respondentů na otázku, které se týkají negativních zkušeností při využívání sociálních sítí. Na první pohled je zřejmé, že většina respondentů nemá opakované negativní zkušenosti se sociálními sítěmi, nicméně se tu objevují i takové odpovědi, které nám říkají, že se alespoň jednou či vícekrát s danými negativními jevy setkali. Nejčastěji uváděná jednorázová a opakovaná negativní zkušenost (ať už několikrát nebo mnohokrát) se týkala šíření pomluv – s touto negativní zkušeností se setkalo celkem 38 respondentů, což je zaokrouhleně téměř čtvrtina z celkového souboru (N=154). Jako druhou nejčastěji uváděnou jednorázovou a opakovanou zkušenost uvedli respondenti šíření urážlivých nebo zlých komentářů – s touto zkušeností se setkalo alespoň jednou či vícekrát celkem 37 respondentů. Na třetím místě se umístila, pro nás šokující, zkušenost – setkání s cizím člověkem, kterého respondenti poznali na sociálních sítích v tváři v tvář. S touto negativní zkušeností se alespoň jednou či opakovaně setkalo celkem 33 respondentů, což je opět téměř čtvrtina z celkového souboru, přesněji 21,4 %. Další frekventovanější zkušenost, kterou respondenti zažili alespoň jednou či opakovaně byla kyberšikana na sociálních sítích. Kyberšikanu zažilo celkem 30 respondentů z celkového počtu 154 respondentů. S dalšími negativními jevy se respondenti už tak často neseťkali, spíše výjimečně – jednou či

opakovaně se celkem 17 respondentů setkala s vyhrožováním, že jim někdo ublíží, dalších 16 respondentů zažilo, že se někdo na sociálních sítích vydával za jejich osobu a choval se způsobem, který byl zlý nebo urážlivý. Dalších 15 respondentů zažilo alespoň jednou či opakovaně zveřejnění své urážlivé fotografie nebo videa na sociálních sítích a pouze 10 respondentů poslalo alespoň jednou či opakovaně zprávu se sexuálním podtextem.

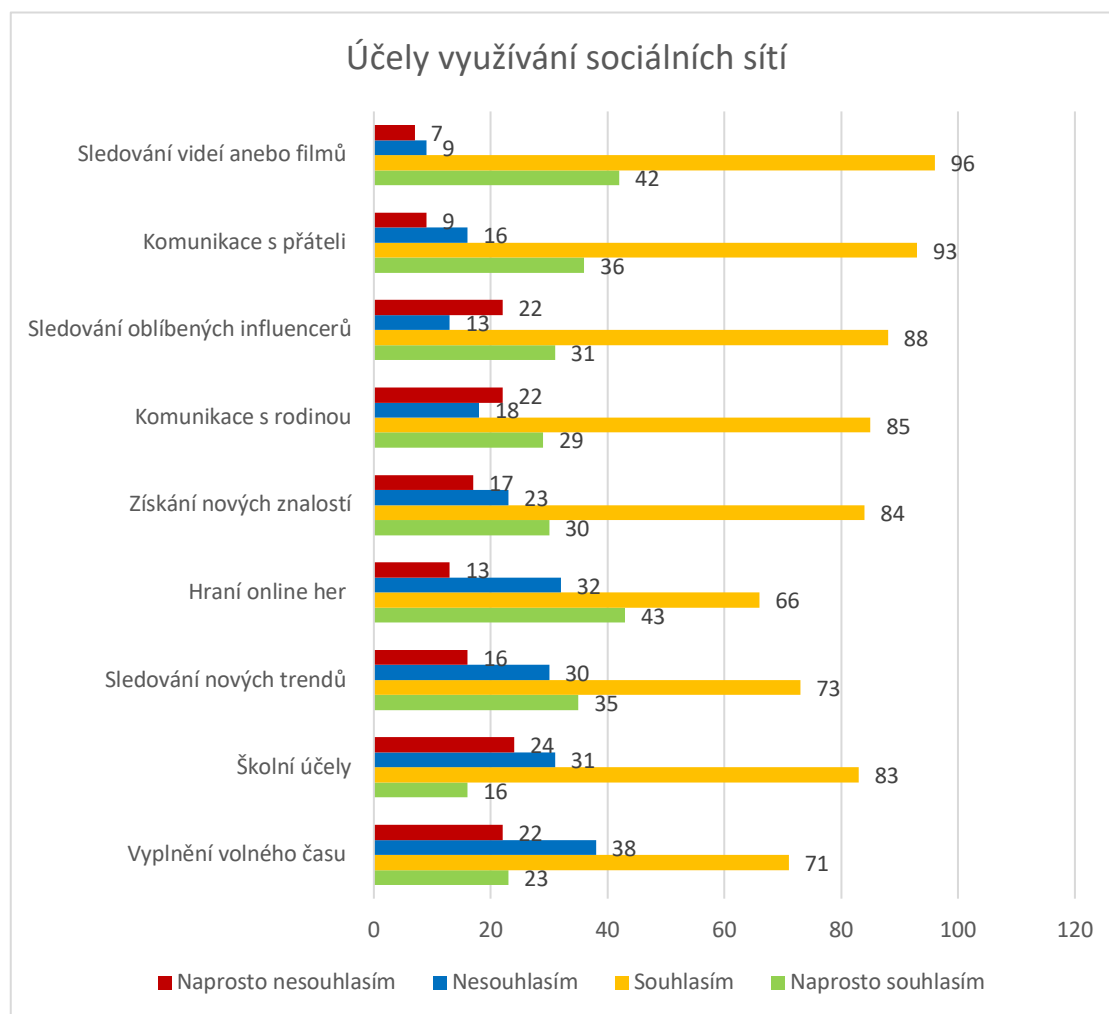
Graf 11 *Negativní zkušenosti spojené s využíváním sociálních sítí*

(zdroj: vlastní)

TŘETÍ ČÁST – účely

Ve třetí části našeho dotazníku se zaměříme na účely využívání sociálních sítí. V grafu č. 12 respondenti zaškrtovali své odpovědi na čtyřstupňové škále od „naprosto souhlasím“ po „naprosto nesouhlasím“. Jak můžeme vidět, tak nejvíce „naprosto souhlasných“ a „souhlasných“ odpovědí dostaly položky s účelem sledování videí a filmů (138 respondentů), komunikace s přáteli (129 respondentů) a sledování oblíbených influencerů

(119 respondentů). Dále respondenti uváděli jako důležité účely komunikaci s rodinou (114), získávání nových znalostí (114) a hraní online her (109). Sledování nových trendů se svými 108 souhlasnými odpověďmi je hned za hraním online her a využívání sociálních sítí ke školním účelům je tak až na předposledním místě z hlediska souhlasných odpovědí (99). Jako nejméně uváděný účel využívání sociálních sítí je podle respondentů vyplnění volného času (94). Ale pokud bychom se na to měli podívat komplexně, tak lze říct, že většina uvedených účelů získala poměrně vyrovnaný počet souhlasných odpovědí. I účely, které se v grafu umístily na předposledním a posledním místě – tedy využívání sociálních sítí ke školním účelům (99) a vyplnění volného času (94) – zaostávají za nejčastěji uváděnými položkami jen o několik desítek hlasů. Rozdíly mezi jednotlivými účely tedy nejsou zásadní, což může naznačovat, že respondenti využívají sociální sítě relativně rovnoměrně k více různým činnostem.

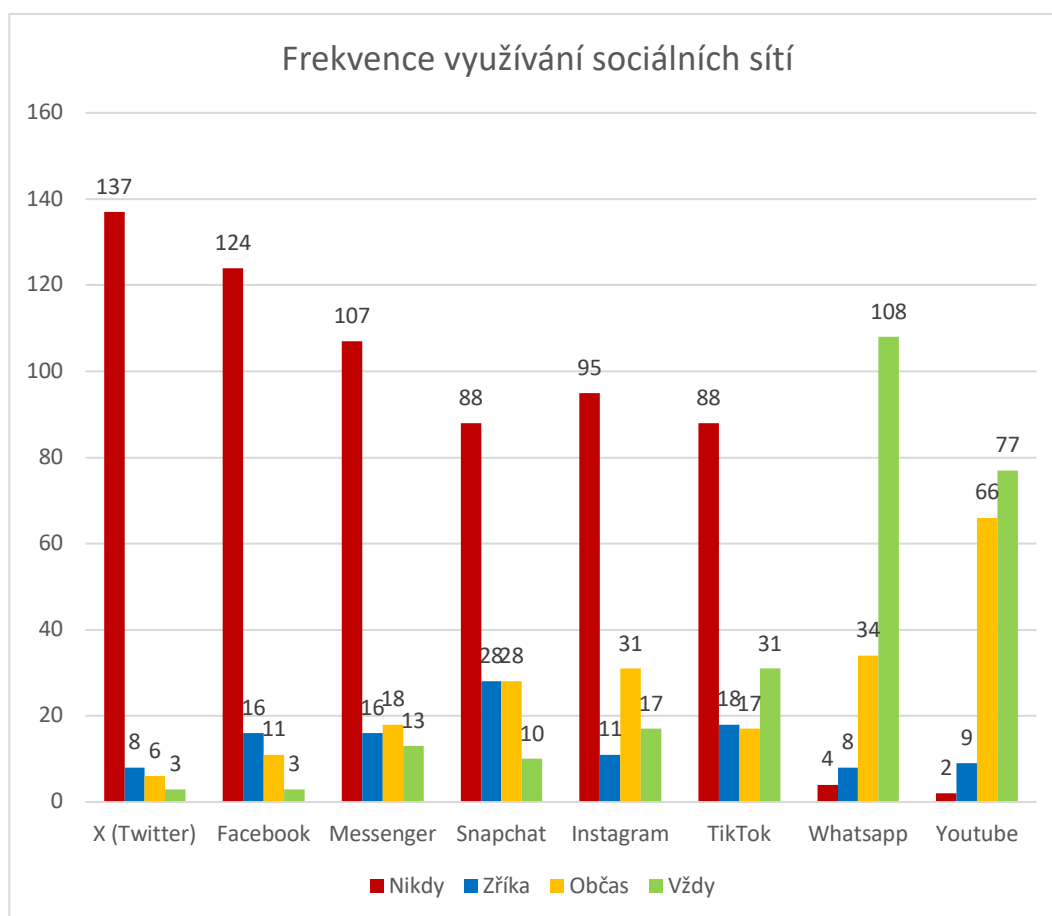

Graf 12 Účely využívání sociálních sítí

(zdroj: vlastní)

ČTVRTÁ ČÁST – frekvence využívání sociálních sítí

Další graf č. 13 nám ukazuje frekvenci využívání jednotlivých sociálních sítí našimi respondenty. Nejčastěji využívanými sítěmi jsou YouTube a WhatsApp, přičemž YouTube pravidelně (tedy „vždy“ a „občas“) využívá celkem 143 respondentů a WhatsApp má téměř podobný počet (142 respondentů). YouTube se tak v počtech celkových hlasů řadí na první místo, nicméně můžeme vidět, že WhatsApp je využíván více pravidelněji, což může být dáno také tím, že se jedná o platformu, která je určena primárně ke komunikaci. Naopak nejméně využívané sociální sítě jsou X (Twitter) a Facebook, které většina respondentů nikdy nevyužívá anebo velmi zřídka. X (Twitter) využívá občas anebo vždy pouhých 9 respondentů a Facebook pouhých 14 respondentů. Podobně nízká míra využití se objevuje také u Messengeru (31). Střední hodnoty frekvence využívání vykazují sítě jako je TikTok, Instagram a Snapchat, které většina respondentů sice nepoužívá pravidelně, ale objevují se zde častější odpovědi „občas“ a „vždy“ ve srovnání s výše zmíněnými méně využívanými sítěmi.

Graf 13 Frekvence využívání sociálních sítí

(zdroj: vlastní)

6 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMU

Tato kapitola se věnuje shrnutím výsledků výzkumného šetření, které probíhalo formou kvantitativního dotazníkového šetření mezi žáky 4. a 5. ročníků na čtyřech základních školách v České republice, přičemž finální výzkumný soubor tvořilo 154 respondentů. Hlavním cílem našeho výzkumného šetření bylo *zjistit, jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí*. Na tento hlavní cíl navazují i tři dílčí výzkumné cíle, ze kterých vyplývají 3 dílčí výzkumné otázky, na které si zodpovíme níže.

HVO: Jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí?

S touto hlavní výzkumnou otázkou souvisí i hlavní výzkumný cíl, a to tedy: *Zjistit, jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí*.

Na základě analýzy výsledků lze konstatovat, že využívání sociálních sítí mezi žáky mladšího školního věku je velmi rozšířené. Naprostá většina respondentů uvedla, že vlastní mobilní telefon (159 respondentů ze 163), přičemž téměř všichni tito respondenti zároveň aktivně používají sociální sítě, přesněji 151 respondentů. Tento údaj potvrzuje závěr, že vlastnictví mobilního telefonu hraje významnou roli v zapojení žáků do online prostředí a zároveň je to jeden z důvodů, který žáky vede k využívání sociálních sítí. Z výzkumných dat vyplývá, že 62 % respondentů uvedlo, že jim profil na sociálních sítích založili rodiče, což lze vnímat jako pozitivní prvek rodičovské podpory a dohledu. Tento údaj nám naznačuje, že většina rodičů je do online života svých dětí alespoň částečně zapojena. Na druhou stranu je alarmující, že více než čtvrtina respondentů (28 %) si profil vytvořila zcela sama, bez pomoci či dohledu dospělé osoby. Tento fakt může být jedním z důvodů, proč děti vstupují do světa sociálních sítí – v prostředí bez nastavených hranic či pravidel jednoduše nevidí důvod, proč se do něj nezapojit. S tím samozřejmě souvisí i fakt, že přibližně 36 % respondentů nemá doma stanovená žádná pravidla ani časový limit pro využívání sociálních sítí, což může být dalším důvodem k jejich využívání. Dalším a hlavním důvodem, který žáky vede k využívání sociálních sítí, byla označena potřeba zůstat v kontaktu s ostatními – s tímto tvrzením souhlasilo 85 respondentů. Další důvod, proč žáci využívají sociální sítě a který uvedla téměř polovina respondentů (64), je to, že se jedná o běžnou součást jejich životů. Zajímavým zjištěním bylo, že ačkoli většina respondentů nesouhlasila s tvrzením, že je pro ně jednodušší komunikovat přes sociální sítě než osobně, přibližně čtvrtina respondentů (42) toto tvrzení potvrdila. Tento výsledek může naznačovat, že část respondentů vnímá online prostředí jako sociálně bezpečnější nebo méně stresující. Tento

jev lze do určité míry vysvětlit disinhibičním efektem, kdy lidé v digitálním prostředí pociťují menší zábrany a větší volnost ve vyjadřování (Suler, 2004). Online komunikace eliminuje přímý oční kontakt i okamžité reakce okolí, což může některým dětem pomoci překonat ostych nebo trému (Dočekal et al., 2019).

VO 1: K jakým účelům využívají žáci mladšího školního věku sociální sítě?

Tato první dílčí výzkumná otázka se zaměřuje na konkrétní účely využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku a vztahuje se k ní i dílčí výzkumný cíl: *Zjistit, k jakým účelům využívají žáci mladšího školního věku sociální sítě.*

Respondenti využívají sociální sítě k celé řadě činností, nejvíce respondentů nicméně uvedlo, že sociální sítě využívají ke sledování videí a filmů (138), ke komunikaci s přáteli (129) a ke sledování oblíbených influencerů (119). Tyto zjištěné účely využívání sociálních sítí úzce souvisejí s hlavními důvody, které respondenty vedu k zapojení do online prostředí. Nejčastěji uváděný důvod „být v kontaktu s ostatními“ se logicky promítá do účelu využití, zejména v oblasti komunikace s vrstevníky, ale také ve sledování obsahu oblíbených tvůrců, kteří představují určitou formu „digitálních vztahů“ nebo vzorů. Tento soulad mezi důvody a účely podporuje i další výzkumná zjištění – tedy, že nejčastěji využívanou platformou mezi respondenty je YouTube, kterou pravidelně využívá většina respondentů. Právě YouTube svým obsahem (videa, videoblogy, streamy) zcela přirozeně odpovídá nejčastějšímu účelu využívání, a to sledování různých videí a filmů. Po těchto třech nejčastějších účelech využívání následoval účel komunikace s rodinou, získávání nových znalostí (obě po 114 odpovědí) a hraní online her (109). Nejnižší počet souhlasných odpovědí získaly položky týkající se využití sítí ke školním účelům (99) a k vyplnění volného času (94). Z toho vyplývá, že sociální sítě jsou pro žáky především prostředkem zábavy, sociálního kontaktu a informačního obsahu, zatímco jejich edukační potenciál zatím zůstává spíše okrajový.

VO 2: S jakými negativními zkušenostmi se při využívání sociálních sítí žáci mladšího školního věku setkali?

Nyní se dostáváme k druhé dílčí výzkumné otázce, která má za cíl: *Zjistit, s jakými negativními zkušenostmi se při využívání sociálních sítí žáci mladšího školního věku setkali.*

Výsledky ukazují, že i v této věkové kategorii se objevují reálná rizika, a to jak ve fyzické a psychické rovině, tak v oblasti mezilidských vztahů a bezpečnosti. Z hlediska tělesného a psychického diskomfortu respondenti nejčastěji uváděli příznaky jako pálení očí (44 respondentů), dále bolesti zad nebo krku (18), potíže se spánkem (11) a problémy se

soustředěním (10). Přestože více než polovina respondentů (74) uvedla, že žádné nepříjemné příznaky nepocituje, nelze přehlédnout, že část respondentů tyto příznaky a projevy vnímá – což může souviset s delším časem stráveným před obrazovkou. Obecně lze konstatovat, že většina respondentů neuvádí opakované zkušenosti s negativními jevy na sociálních sítích. To naznačuje, že pro naprostou většinu žáků mladšího školního věku nejsou tyto jevy běžnou součástí jejich online života. Přesto se v odpovědích objevují respondenti, kteří některé z těchto negativních zkušeností zažili – a to jak jednorázově, tak i opakovaně. Právě těmto případům je třeba věnovat pozornost, neboť ukazují, že rizika sociálních sítí nejsou zcela okrajová a mohou zasahovat i žáky ve věku, kdy se od nich takové situace často neočekávají. Tito žáci mohou být zranitelnější, ať už kvůli nižší digitální gramotnosti, absenci rodičovského dozoru nebo osobnostním charakteristikám. Právě mezi nejčastější uváděné konkrétní negativní zkušenosti na sociálních sítích patřilo šíření pomluv (38 respondentů) a psaní urážlivých komentářů na jejich osobu (37). Výrazně alarmující je také zjištění, že 33 respondentů se setkala osobně s neznámou osobou, kterou poznali prostřednictvím sociálních sítí. Tato zkušenost představuje zvýšené riziko a potvrzuje potřebu důsledné prevence. Z dalších nežádoucích jevů se objevily odpovědi indikující kyberšikanu (30 respondentů), vyhrožování druhou osobou (17), zneužití identity (16) a zveřejnění urážlivého obsahu (15). Ačkoli tyto hodnoty nejsou většinové, jejich výskyt rozhodně není zanedbatelný a svědčí o tom, že online prostředí může být pro část respondentů zdrojem frustrace, úzkosti, ohrožení a strachu. Výzkum také odhalil, že 11 respondentů se kvůli sociálním sítím pohádalo s rodiči a 7 respondentů kvůli nim ukončilo přátelství s kamarádem – což ukazuje, že dopady využívání sociálních sítí mohou zasahovat i do mezilidských a osobních vztahů. Z výše uvedeného lze vyvodit, že negativní zkušenosti s online prostředím, konkrétně se sociálními sítěmi, nejsou u respondentů této věkové kategorie výjimkou. Ačkoliv nepostihují většinu, jejich pestrost i četnost u části respondentů vyžaduje zvýšenou pozornost jak ze strany školy, tak rodiny.

VO 3: Které sociální sítě žáci mladšího školního věku využívají nejčastěji?

Poslední dílčí výzkumná otázka má za cíl: *Zjistit, které sociální sítě žáci mladšího školního věku využívají nejčastěji.*

Na základně zjištěných dat lze konstatovat, že mezi respondenty, tedy žáky 4. a 5. ročníku základních škol, dominují v rámci frekvence využívání sociálních sítí YouTube a WhatsApp. Obě platformy jsou využívány pravidelně naprostou většinou respondentů – konkrétně YouTube 143 respondenty a WhatsApp 142 respondenty. Zatímco YouTube je

platformou s nejvyšším počtem uživatelů celkově, což odpovídá a koresponduje s hlavním účelem využívání sociálních sítí – tedy sledováním videí, WhatsApp dosahuje nejvyššího počtu odpovědí „vždy“ – což naznačuje, že jej žáci využívají nejintenzivněji a nejpravidelněji. WhatsApp, jako komunikační nástroj, tak plní především funkci sociální interakce s vrstevníky i rodinou. Střední úroveň využití vykazují platformy TikTok, Instagram a Snapchat, které respondenti využívají spíše méně pravidelně. TikTok využívá nicméně více respondentů mnohem pravidelněji než Instagram, přesněji 31 respondentů, kdežto u Instagramu je toto číslo trochu menší (17). Snapchat se umístil na páté příčce mezi nejvíce využívanými sociálními sítěmi. Nejméně využívanými platformami jsou Messenger, Facebook a X (Twitter), který pravidelně využívají pouze 3 respondenti. U těchto sítí převažuje odpověď „nikdy“, což ukazuje na jejich nízkou oblibu mezi mladšími žáky. Tato zjištění potvrzují, že respondenti této věkové kategorie preferují zejména platformy zaměřené na sledování videí, přímou komunikaci a zajímavý a poutavý vizuální obsah, zatímco tradiční textově orientované sítě pro ně zůstávají méně atraktivní. Výsledky rovněž ukázaly, že nejčastěji respondenti využívají sociální sítě těsně před spaním – tuto možnost označila více než polovina respondentů, přesněji 51 %. Méně časté je využívání sociálních sítí při jídle (36), ráno po probuzení (21) a zcela výjimečně při domácích úkolech (18). Pokud jde o denní délku pobytu na sítích, většina respondentů uvedla, že tráví online méně než dvě hodiny denně – konkrétně 37 respondentů označilo dobu kratší než 1 hodinu a 76 odpovědělo 1-2 hodiny denně. Další část respondentů uvedla, že na sociálních sítích tráví i 2-3 hodiny denně (21 respondentů) a značná část tráví klidně i více než 3 hodiny denně (20 respondentů). Tyto údaje doplňují celkový obraz o tom, jak a kdy jsou sociální sítě začleněny do běžného denního režimu žáků mladšího školního věku.

7 DISKUSE A DOPORUČENÍ PRO PRAXI

Hlavním cílem našeho výzkumného šetření bylo zjistit, jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí. Dílčími cíli jsme chtěli zjistit, k jakým účelům žáci sociální sítě využívají, s jakými negativními zkušenostmi se při jejich využívání setkali a jaké sociální sítě využívají nejčastěji.

Získaná data potvrzují, že sociální sítě jsou pro naprostou většinu žáků běžnou součástí každodenního života. To odpovídá zjištěním zahraničního výzkumu od Auxiera et al. (2020), který ukázal, že děti mladší dvanácti let běžně používají sociální sítě, přestože na ně oficiálně nemají věkový nárok. Toto zjištění se shoduje i s Daskalaki et al. (2020), kteří ve svém výzkumu uvedli, že děti mezi 7 a 8 rokem života jsou již aktivními uživateli sociálních sítí a vstupují tak do online prostředí již velice brzy, často bez dostatečného povědomí o rizicích. Podobně i tuzemské výzkumy od Kopeckého et al. (2015) nebo Husáka (2018) dokládají, že děti si profily na sociálních sítích založily často před dosažením předepsaného věku, což je u nás v České republice 15 let, mnohdy bez vědomí rodičů. My jsme v našem výzkumu zjistili, že více než čtvrtina žáků si profil na sociálních sítích založila právě sama. Tyto zjištěné údaje tak mohou souviset s nedostatečným dohledem či neexistencí pravidel v rodinách – což náš výzkum rovněž potvrzuje, neboť 36 % žáků uvedlo, že doma nemají nastavená žádná pravidla pro využívání sociálních sítí. Tento aspekt zdůrazňuje také již zmíněný výzkum Husáka (2018), podle něhož velká část rodičů ponechává dětem v digitálním světě volnost, aniž by znala konkrétní rizika či aktivně usměrňovala jejich online chování. Výzkum Kopeckého et al. (2021) pak dále ukazuje, že neomezený přístup k mobilním telefonům a internetu má většina českých žáků, což se může odrážet i v tom, kdy a jak dlouho žáci sociální sítě používají.

Hlavním důvodem, proč žáci sociální sítě využívají, je podle výsledků našeho výzkumu snaha být v kontaktu s ostatními. Tento údaj koresponduje se zjištěním autorů Badri et al. (2017), kteří ve svém výzkumu uvedli, že mladší žáci využívají sociální sítě právě především pro komunikaci s přáteli a rodinou. Podobný trend uvádí i Kopecký a Krejčí (2023), kteří považují potřebu sociální interakce za jeden z hlavních motivů vstupu dětí do digitálního prostoru. Toto zjištění koresponduje i s dalším faktem, který jsme v našem výzkumu zjistili, a tedy to, že téměř naprostá většina žáků preferuje WhatsApp jako hlavní platformu pro každodenní a pravidelné využívání. Podobně vysoké zastoupení jsme zaznamenali i na platformě YouTube, která se u žáků umístila, kvůli celkovému počtu hlasů a z hlediska frekvence využívání, na prvním místě, což souvisí také s hlavním účelem využívání

sociálních sítí, tedy sledování videí a filmů. Právě platforma YouTube je, jak jsme již uvedli v teoretické části naší práce, jednou z nejvyužívanějších sociálních sítí v ČR od roku 2024 (Statista, 2025). Dalším zajímavým zjištěním bylo, že dnešní žáci nevyužívají sociální sítě ke školním účelům tak často, jak jsme si možná mysleli. V našem výzkumu se využívání sociálních sítí ke školním účelům umístilo až na osmém místě z devíti. Tento fakt, kdy mladší žáci nevyužívají sociální sítě k učení, zmiňuje ve své studii i Badri et al. (2017). Jedním z dalších důvodů, který jsme v našem výzkumu zjistili a který žáky vede k využívání sociálních sítí, je skutečnost, že pro téměř čtvrtinu z nich je jednodušší komunikovat přes sociální sítě než tváří v tvář. Tento fenomén lze vysvětlit tzv. online disinhibičním efektem (Suler, 2004). V online prostředí mizí totiž bezprostřední sociální tlaky, jako je oční kontakt nebo okamžitá reakce z druhé strany, což některým dětem tak přináší větší jistotu.

Důležitým a doplňujícím zjištěním tohoto výzkumu je také to, kdy žáci sociální sítě nejčastěji využívají. Nejčastější časové období je večer před spaním, přičemž večerní užívání uvedla více než polovina žáků. Tento výsledek je alarmující s ohledem na studii Halea a Guana (2015), kteří upozorňují na negativní dopady kvůli večerní expozici modrého světla, jako je narušení produkce melatoninu a zhoršená kvalita spánku. Ačkoli většina žáků uvedla, že tráví na sociálních sítích maximálně dvě hodiny denně, nelze tyto hodnoty považovat za zcela bezpečné, a to zejména s ohledem na večerní režim.

Z hlediska negativních zkušeností žáci nejčastěji v rámci fyzických projevů uváděli pálení očí, bolest zad či krku, problémy se spánkem a potíže se soustředěním. Tyto výsledky korespondují s výzkumem Spiny et al. (2021), podle nichž si děti obecně jen zřídka uvědomují přímou souvislost mezi časem online a fyzickými obtížemi. Závažnějším zjištěním je však skutečnost, že téměř čtvrtina žáků se v reálném životě setkala s cizí osobou, kterou předtím poznala online. Tento výsledek je alarmující zejména s ohledem na věk žáků a nízkou schopnost odhadnout potenciální rizika spojená s kontaktem s neznámými lidmi. Jak uvádí Kopecký et al. (2015), děti mladšího věku si často přidávají do seznamu přátel osoby, které vůbec neznají a jejich chování v online prostředí je do značné míry impulzivní a nepodmíněné uvědomováním si rizik. Právě setkání tváří v tvář s cizí osobou, navázanou prostřednictvím sociálních sítí, patří k nejzávažnějším rizikům digitálního světa pro děti tohoto věku.

Náš výzkum tak nejen potvrzuje závěry domácích i zahraničních studií a výzkumů, ale zároveň otevírá prostor pro diskuzi o preventivních opatřeních, výchově k digitální gramotnosti a potřebě včasné intervence ze strany rodičů i škol. Jak zdůrazňují Boniel-

Nissim et al. (2024), bez podpory, jasných pravidel a porozumění digitálnímu chování nelze očekávat, že děti, potažmo žáci mladšího školního věku, budou schopni sociální sítě využívat zodpovědně a bezpečně.

7.1 Limity výzkumu

Jako každý výzkum i tato práce naráží na určitá omezení, která mohla ovlivnit interpretaci a zobecnitelnost zjištěných výsledků.

Jedním z hlavních limitů byla nižší návratnost dotazníků. Přestože jsme dotazník distribuovali mezi více základních škol, celkový počet respondentů mohl být vyšší. Nižší ochota škol účastnit se výzkumu mohla souviset jednak s časovým vytížením (což nám bylo i řečeno při komunikaci se školami), jednak s citlivostí samotného tématu, které se dotýká osobních zkušeností žáků. Výzkum navíc vyžadoval získání informovaného souhlasu od rodičů/zákonných zástupců, což pro učitele i vedení škol mohlo představovat organizační zátěž, a tedy i překážku pro zapojení do šetření. Dalším limitem je omezený rozsah výzkumného vzorku. Výzkum byl realizován pouze na čtyřech základních školách a výsledky proto nelze zobecňovat na celou populaci žáků 4. a 5. ročníků základních škol v ČR. Je možné, že při větším a různorodějším vzorku by se objevily další souvislosti nebo odlišnosti ve využívání sociálních sítí. Přestože uvedené limity mohly do určité míry ovlivnit možnosti interpretace, výzkum přinesl cenná a relevantní zjištění, která mohou sloužit jako výchozí bod pro další odborné zkoumání této problematiky i pro inspiraci v oblasti školní praxe.

7.2 Doporučení pro praxi

Na základě zjištění z našeho výzkumu lze formulovat několik praktických doporučení směřujících k bezpečnějšímu a vědomějšímu využívání sociálních sítí žáky mladšího školního věku.

Vzhledem k tomu, že děti vstupují do online prostředí již velmi brzy, často bez dostatečného dozoru či povědomí o rizicích, je podle nás žádoucí systematicky rozvíjet jejich digitální gramotnost již na prvním stupni ZŠ. Tato témata by měla být součástí nejen výuky informatiky, ale i průřezových témat v rámci dalších vyučovacích předmětů. Škola v tomto ohledu může sehrát klíčovou roli tím, že žákům zprostředkuje základní informace o bezpečnosti, ochraně soukromí a rizicích spojených s online komunikací. Výzkum rovněž ukázal, že velká část žáků nemá doma nastavena žádná pravidla pro využívání sociálních sítí

a více než čtvrtina si profil založila bez pomoci rodičů. Z toho nám vyplývá nutnost posílit osvětu směrem k rodičům a podpořit otevřenou komunikaci mezi školou, rodinou a žákem. Školy mohou v tomto směru organizovat preventivní programy, informační setkání či workshopy, které rodičům přiblíží aktuální trendy a konkrétní rizika digitálního světa. Učitelé mohou navíc pracovat s tím, co žáky přirozeně motivuje – například s využíváním platformy YouTube. Na základě našeho výzkumného šetření víme, že tuto platformu žáci využívají denně a lze ji proto ve výuce využít jako nástroj, který podpoří u žáků motivaci k učení. Celkově bychom tak doporučili s digitálními technologiemi ve výuce aktivně pracovat a využívat platformy, které žákům nabízejí široké možnosti smysluplného učení. Závažným zjištěním je skutečnost, že téměř čtvrtina žáků se setkala v reálném životě s osobou, kterou poznala online. Toto zjištění ukazuje na potřebu věnovat větší pozornost prevenci rizikového chování – zejména kontaktům s cizími osobami a problematice kybergroomingu. Žáci by měli vědět, jak takové situace rozpoznat, jak se jim vyhnout a kde hledat pomoc. Dále se ukázalo, že žáci nejčastěji využívají sociální sítě večer před spaním, což může negativně ovlivňovat kvalitu spánku i celkovou pohodu. Z tohoto důvodu si myslíme, že je vhodné vést žáky k vytváření zdravého denní režimu, kde bude online aktivita vyvážená off-line činnostmi – fyzický pohyb, čtení, tvořivá činnost nebo osobní kontakt s vrstevníky. Výsledky naší práce tak mohou posloužit jako podklad pro další výzkum i praktickou aplikaci v oblasti mediální výchovy a prevence rizikového online chování dětí v online prostředí.

ZÁVĚR

Tato diplomová práce se věnovala problematice využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku, konkrétně žáků čtvrtých a pátých ročníků základních škol. Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jaké důvody vedou žáky tohoto věku k využívání sociálních sítí. Dílčími cíli bylo zjistit, k jakým účelům je využívají, s jakými negativními zkušenostmi se při jejich využívání setkali a které konkrétní sociální sítě využívají nejčastěji.

V teoretické části jsem se nejprve zaměřila na vymezení samotného pojmu sociální sítě, jejich vývoj, funkce i specifika. Zaměřila jsem se také na klíčové procesy a charakteristiky online prostředí, které mohou mít dopad na chování dětského uživatele. Následně jsem představila dítě mladšího školního věku narozené v informační době a zabývala se tím, jak digitální technologie ovlivňují jeho vývoj. V závěru teoretické části jsem uvedla přehled tuzemských i zahraničních výzkumů, věnovala se rizikům spojeným s využíváním sociálních sítí a také pozitivům a možnostem jejich využití ve vzdělávání.

V praktické části jsem realizovala kvantitativní výzkum prostřednictvím dotazníkového šetření, do něhož se zapojilo 154 žáků čtvrtých a pátých tříd. Z výsledků vyplynulo, že sociální sítě tvoří přirozenou součást jejich každodenního života. Hlavním důvodem, proč žáci sociální sítě využívají, je potřeba být v kontaktu s ostatními. Menší část žáků také uvedla, že je pro ně jednodušší komunikovat online než tváří v tvář, případně že sociální sítě využívají ze zvyku nebo proto, že je používají jejich kamarádi. Co se týče účelů, ke kterým žáci sociální sítě využívají, nejčastěji uváděli sledování videí, komunikaci s přáteli a sledování influencerů. Nejčastěji využívanými platformami byly YouTube a WhatsApp – přičemž YouTube je využíván téměř všemi žáky, zatímco WhatsApp dominoval, pokud šlo o pravidelnost každodenního využívání. Z výzkumu také vyplynulo, že více než čtvrtina žáků si vytvořila profil na sociálních sítích bez pomoci dospělé osoby a že u mnoha žáků doma neexistují žádná jasně daná pravidla pro využívání těchto platforem. Tato zjištění vnímám jako důležitý signál toho, že část žáků se v online prostředí pohybuje bez podpory a vedení, což může zvyšovat riziko negativních zkušeností. Ačkoli většina žáků uvedla, že se s výrazně negativními vlivy neseetkala, objevily se i případy fyzických obtíží, zhoršeného spánku či problémů se soustředěním. Závažným zjištěním bylo rovněž to, že někteří žáci se v reálném životě osobně setkali s někým, koho původně poznali prostřednictvím internetu.

Výsledky výzkumu ukázaly, že sociální sítě vnímají žáci jako prostor pro komunikaci, sdílení, zábavu a inspiraci. Zároveň ale není možné opomenout, že část žáků preferuje online komunikaci před osobním kontaktem, což může souviset s jejich potřebou jistoty a anonymity. Významným zjištěním je i to, že velké množství žáků tráví čas na sítích právě večer před spaním, což může mít negativní dopad na kvalitu jejich spánku i celkového duševního rozpoložení.

Jsem přesvědčená, že stanovené výzkumné cíle se mi podařilo naplnit a na výzkumné otázky odpovědět. Tato práce ukázala, že problematika sociálních sítí u žáků mladšího školního věku vyžaduje citlivý přístup ze strany rodičů i pedagogů. V závěru práce jsem proto formulovala doporučení pro praxi, která se opírají o zjištěné výsledky a reflektují potřebu posilovat digitální gramotnost, preventivní osvětu a smysluplné zapojení sociálních sítí do vzdělávacího procesu. Domnívám se, že tato diplomová práce přináší důležité poznatky pro pedagogickou teorii i praxi a může posloužit jako podklad pro další výzkum nebo inspirace pro pedagogy, kteří chtějí porozumět světu, v němž se dnešní žáci pohybují s takovou přirozeností.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Afşin, Ş., R., Doğan, Ö., & Özçelik, Ö., D., A. (2024). Development and initial validation of the online risk-taking scale. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 10(3), 177–187. <https://doi.org/10.24289/ijsser.1538888>
- Auxier, B., Anderson, M., Perrin, A., & Turner, E. (2020, July 28). *Parenting children in the age of screens*. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/internet/2020/07/28/parenting-children-in-the-age-of-screens/>
- Avast. (n.d.). O projektu. Bud' safe online. <https://www.avast.com/cz/besafeonline/pro-media>
- Badri, M., Nuaimi, A., A., Guang, Y., & Rashedi, A., A. (2017). School performance, social networking effects, and learning of school children: Evidence of reciprocal relationships in Abu Dhabi. *Telematics and Informatics*, 34(8), 1433–1444. <https://doi.org/10.1016/j.tele.2017.06.006>
- Bayuon, D., P., Yunus, M., M., & Suliman, A. (2019). The Use of Social Media among Pupils in a Rural Primary School in Sarawak, Malaysia. *Humanities & Social Science Reviews*, 7(5), 1272–1279 <https://doi.org/10.18510/hssr.2019.75166>
- Boniell-Nissim, M., Marino, C., Galeotti, T., Blinka, L., Ozoliņa, K., Craig, W., Lahti, H., Wong, S. L., Brown, J., Wilson, M., Inchley, J., & van den Eijnden, R. (2024). A focus on adolescent social media use and gaming in Europe, central Asia and Canada. In *Health Behaviour in School-aged Children international report from the 2021/2022 survey (Volume 6)*. World Health Organization Regional Office for Europe. <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/378982/9789289061322-eng.pdf>
- Boyd, M., D., & Ellison, B., N. (2007). Social Network Sites: Definition, History, and Scholarship. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 2008(13), 210–230. https://www.researchgate.net/publication/259823204_Social_Network_Sites_Definition_History_and_Scholarship
- Daskalaki, E., Psaroudaki, K., Karkanaki, M. & Fragopoulou, P. (2020). Understanding the online behavior and risks of children: results of a large-scale national survey on 10-18 year olds. *Institute of Computer Science*, 1–47. [10.48550/arXiv.2008.10274](https://arxiv.org/abs/2008.10274)

Dobešová, P., Szotkowski, R., & Kopecký, K. (2023). *Sexting u žáků na 1. stupni základní školy*. Univerzita Palackého v Olomouci.

Dočekal, D., Müller, J., Harris, A., & Heger, L. (2019). *Dítě v síti: manuál pro rodiče a učitele, kteří chtějí rozumět digitálnímu světu mladé generace*. Mladá fronta.

Döring, N. (2014). Consensual sexting among adolescents: Risk prevention through abstinence education or safer sexting? *Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace*, 8(1), Article 9. <https://doi.org/10.5817/CP2014-1-9>

E-Bezpečí. (n.d.). O projektu. E-Bezpečí. <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/o-projektu/oprojektu>

E-Bezpečí. (n.d.). Věková hranice pro zakládání účtů na sociálních sítích a dalších službách. E-Bezpečí. <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/rizikove-jevy-spojene-s-online-komunikaci/socialni-site/3872-vekove-hranice-pro-zakladani-uctu-na-socialnich-sitich-a-dalsich-sluzbach>

Gavora, P. (2010). *Úvod do pedagogického výzkumu (2., rozš. české vyd)*. Paido.

Hale, L., & Guan, S. (2015). Screen time and sleep among school-aged children and adolescents: A systematic literature review. *Sleep Medicine Reviews*, 21, 50–58. <https://doi.org/10.1016/j.smrv.2014.07.007>

Hamřík, Z. (2022). *Volný čas dětí a mládeže: zábava, odpočinek a příležitost pro rozvoj*. Univerzita Palackého v Olomouci.

Hinduja, S., & Patchin, J., W. (2019). *Cyberbullying and Online Aggression Survey Instrument*. Cyberbullying Research Center. <https://justiceresearch.dspace.direct.org/server/api/core/bitstreams/dfd34450-a55f-4ffb-838f-5c9aff2301fe/content>

Husák, J. (2018). *Děti a sociální sítě: Výsledky rychlého reprezentativního šetření ke zvyšování věkové hranice nutné pro registraci z důvodu GDPR*. Analytické centrum České rady dětí a mládeže. <https://crdm.cz/download/publikace/CRDM-Zprava-Deti-a-socialni-site.pdf>

Chen, M., & Xiao, X. (2022). The effect of social media on the development of students' affective variables. *Frontiers in Psychology*, 13, 1010766. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.1010766>

- Chráska, M. (2016). *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu (2., aktualizované vydání)*. Grada.
- Kohout, R., & Karchňák, R. (2016). *Bezpečnost v online prostředí*. Biblio Karlovy Vary.
- Kolář, M. (2011). Nová cesta k léčbě šikany. Portál.
- Kopecký, K. & Krejčí, V. (2010). *Rizika virtuální komunikace*. Net University.
- Kopecký, K., & Krejčí, V. (2023). *Sociální sítě. Úvod do problematiky*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Kopecký, K., Fernández-Martín, F.-D., Szotkowski, R., Gómez-García, G., & Mikulcová, K. (2021). Behaviour of children and adolescents and the use of mobile phones in primary schools in the Czech Republic. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(16), 8352. <https://doi.org/10.3390/ijerph18168352>
- Kopecký, K., Szotkowski, R., & Krejčí, V. (2015). *Rizikové formy chování českých a slovenských dětí v prostředí internetu*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Krčmářová, B., Vacková, K., Hýbnerová, J., Hulanová Veličková, L., Langrová, A., Malíková, B., & Porubský, P. (2012). Děti a online rizika: sborník studií. In *Sdružení Linka Bezpečí*. <http://www.vyzkum-mladez.cz/zprava/1378730032.pdf>
- Kulhánková, H., & Čamek, J. (2010). *Fenomén facebook*. BigOak.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie: 2., aktualizované vydání*. Grada.
- Marin, A., & Wellman, B. (2009). Social Network Analysis: An Intruduction. *The Sage Handbook of Social Network*, 2014(1), 11–25. <https://doi.org/10.4135/9781446294413.n2>
- Matějček, Z. (2017). *Rodiče a děti*. Vyšehrad.
- Meta. (2025). *Facebook brand resources and quidelines*. AboutMeta.com. <https://about.meta.com/brand/resources/facebook/logo/>
- Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy. (2020). *Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2030+*. Ministerstvo mládeže a tělovýchovy. https://www.msmt.cz/uploads/Brozura_S2030_online_CZ.pdf
- Morelli, M., Bianchi, D., Baiocco, R., Pezzuti, L., & Chirumbolo, A. (2016). Sexting, psychological distress and dating violence among adolescents and young adults. *Psicothema*, 28(2), 137–142. <https://doi.org/10.7334/psicothema2015.193>

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. (n.d.). *Sociální sítě a věková hranice*. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. <https://osveta.nukib.gov.cz/mod/page/view.php?id=1931>

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. (n.d.). *Školy*. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. <https://nukib.gov.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/vzdelavani/skoly/>

Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. (n.d.). *Základní školy*. Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost. <https://nukib.gov.cz/cs/kyberneticka-bezpecnost/vzdelavani/skoly/zakladni-skoly/>

O’Keeffe, G., S., & Clarke-Pearson, K. (2011). The Impact of Social Media on Children, Adolescents, and Families. *Pediatrics*, 127(4), 800–804. <https://doi.org/10.1542/peds.2011-0054>

Objevit.cz. (2013, březen 5). *Sociální sítě a jejich vývoj – pohled do historie*. Objevit.cz. <https://www.objevit.cz/socialni-site-vyvoj-pohled-do-historie-t22280>

Prensky, M. (2001). Digital natives, digital immigrants: Part 1. *On the Horizon*, 9(5), 1–6. <https://doi.org/10.1108/10748120110424816>

Ptáček, D., & Kuželová, H. (2013). *Vývojová psychologie pro sociální práci*. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR.

Pugnerová, M., Plevová, I., Kvintová, J., Křeménková, L., Dobešová-Cakirpaloglu, S., & Lemrová, S. (2019). *Psychologie: pro studenty pedagogických oborů*. Grada.

Skutil, M. (2011). *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Portál.

Slussareff, M. (2019). Obrazovky v dětském věku: vliv na spánek, učení a pozornost. *Zásady pro zdravé způsoby užívání. Pediatrie pro praxi*, 20(1), 19–23. <https://doi.org/10.36290/ped.2019.004>

Spina, G., Bozzola, E., Ferrara, P., Zamperini, N., Marino, F., Caruso, C., Antilici, L., & Villani, A. (2021). Children and Adolescent’s Perception of Media Device Use Consequences. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 18(6), 3048. <https://doi.org/10.3390/ijerph18063048>

- Statista. (2025, January 20). *Most used social media platforms in Czechia in 2024*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/1281022/czechia-most-used-social-media-platforms/>
- Statista. (2025, May 22). *Number of Instagram users worldwide from 2020 to 2025*. Statista. <https://www.statista.com/statistics/183585/instagram-number-of-global-users/>
- Suler, J. (2004). The online disinhibition effect. *Cyberpsychology & Behavior*, 7(3), 321–326. <https://doi.org/10.1089/1094931041291295>
- Szotkowski, R. (2020). *Sexting u českých dětí*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Ševčíková, A., Šmahel, D., Blinka, L., Černá, A., Dědková, L., Macháčková, H., & Šmahel, D. (2014). *Děti a dospívající online. Vybraná rizika používání internetu*. Grada.
- Šimíčková-Čížková, J., Binarová, I., Holásková, K., Petrová, A., Plevová, I., & Pugnerová, M. (2010). *Přehled vývojové psychologie*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Šmahaj, J., Kolařík, M., & Glaser, O. (2022). *Závislostní chování na internetu: proměny chování generací v digitální éře. Addictive behaviour on the internet: Generational Behavioural Changes in the Digital Age*. Univerzita Palackého v Olomouci.
- Švarcová, A. (2017, Prosinec 14). *Než přišel Facebook. Stručný průvodce historií sociálních sítí*. Kvalitní internet. <https://www.kvalitni-internet.cz/nez-prisel-facebook-strucnypruvodce-historii-socialnich-siti>
- Trestní zákoník, č. 40/2009 Sb. (2009). Zákon trestní zákoník.* <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>
- Vágnerová, M. (2000). *Vývojová psychologie: dětství, dospělost, stáří*. Portál.
- Vágnerová, M. (2012). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Karolinum.
- Vágnerová, M., & Lisá, L. (2021). *Vývojová psychologie. Dětství a dospívání*. Karolinum.
- Zákon č. 110/2019 Sb., zákon o zpracování osobních údajů (2019).* <https://www.e-sbirka.cz/sb/2019/110/2019-04-24?f=Zákon%20o%20zpracování%20osobních%20údajů&zalozka=text>

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 <i>Nejpoužívanější sociální sítě v České republice od roku 2024</i>	19
Obrázek 2 <i>Vývoj loga YouTube</i>	21
Obrázek 3 <i>Aktuální logo YouTube</i>	21
Obrázek 4 <i>Vývoj loga Facebooku</i>	22
Obrázek 5 <i>Aktuální logo Facebooku</i>	23
Obrázek 6 <i>Vývoj loga Instagramu</i>	24
Obrázek 7 <i>Aktuální logo Instagramu</i>	24

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Rozdělení výzkumného souboru dle třídy a pohlaví	48
Graf 2 Rozdělení výzkumného souboru dle místa bydliště.....	49
Graf 3 Vztah mezi vlastněním mobilního telefonu a používáním sociálních sítí.....	51
Graf 4 Založení profilu na sociálních sítí	52
Graf 5 Kontrola rodičů při využívání sociálních sítí v závislosti na pohlaví.....	52
Graf 6 Důvody, které vedou žáky k využívání sociálních sítí.....	53
Graf 7 Denně strávený čas na sociálních sítích v závislosti na pohlaví	54
Graf 8 Situace, ve kterých žáci doma využívají sociální sítě	54
Graf 9 Projevy nadměrného trávení času na sociálních sítích	55
Graf 10 Konflikty s rodiči a kamarády v souvislosti s využíváním sociálních sítí.....	56
Graf 11 Negativní zkušenosti spojené s využíváním sociálních sítí	57
Graf 12 Účely využívání sociálních sítí	58
Graf 13 Frekvence využívání sociálních sítí	59

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

BBS	Bulletin Board System (systém elektronických nástěnek)
ČR	Česká republika
GDPR	Obecné nařízení o ochraně osobních údajů
HBSC	Health Behaviour in School-aged Children (Mezinárodní výzkumná studie o zdraví a životním stylu dětí a školáků)
HVO	Hlavní výzkumná otázka
IRC	Internet Relay Chat (protokol určený na okamžitou textovou komunikaci)
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
NÚKIB	Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
USA	United States of America (Spojené státy americké)
VO	Výzkumná otázka
ZŠ	Základní škola

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazník pro žáky 4. a 5. ročníků

Příloha P II: Informovaný souhlas

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO ŽÁKY 4. A 5. ROČNÍKŮ

Obsah první přílohy.

Využívání sociálních sítí

Ahoj kluci a holky,

prosím o vyplnění následujícího dotazníku. Dotazník má 4 hlavní části. U otázek **zakroužkuj vždy jen jednu variantu, pokud není uvedeno jinak**.

Dotazník je **anonymní** a slouží pouze pro studijní účely.

Na otázky neexistuje dobrá ani špatná odpověď.

Odpovídej proto **pravdivě a upřímně podle sebe**. Přečti si **vždy pozorně každou otázku**.

Děkuji za poctivé vyplnění všech otázek v dotazníku.

Studentka 5. ročníku,

Tereza Voharčíková

UTB FHS Učitelství pro 1. stupeň.

Jaké je tvé pohlaví?

- ☐ žena
- ☐ muž
- ☐ nechci uvádět

Jakou navštěvuješ třídu?

- ☐ 4. třídu
- ☐ 5. třídu

Kde bydlíš?

- ☐ na vesnici
- ☐ ve městě
- ☐ nechci uvádět

Vlastníš mobilní telefon?

- ☐ ano
- ☐ ne
- ☐ používám telefon rodičů
- ☐ používám telefon kamarádů

Používáš sociální sítě?

- ☐ ano
- ☐ ne

Kdo ti založil profil na sociálních sítích?

- ☐ rodiče
- ☐ sourozenci
- ☐ kamarádi
- ☐ zvládl/a jsem to sám/sama

Kolik hodin **denně** strávíš na sociálních sítích?

- ☐ méně než 1 h
- ☐ 1-2 h
- ☐ 2-3 h
- ☐ více než 3 h

Když jsi doma, v jakých situacích **nejčastěji** využíváš sociální sítě?

- ☐ před tím, než jdu spát
- ☐ když dělám domácí úkoly
- ☐ ráno hned po probuzení
- ☐ při jídle

Když využívám sociální sítě, moji rodiče...

- ☐ mi dávají pravidla a časový limit
- ☐ mi nedávají žádná pravidla ani časový limit
- ☐ sledují obsah, který na sociálních sítích sleduji anebo sdílím
- ☐ se zlobí

Využívám sociální sítě, protože je využívají moji kamarádi.

- ☐ naprosto nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím
- ☐ souhlasím
- ☐ naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě, protože díky nim mám pocit, že jsem v kontaktu s ostatními.

- ☐ naprosto nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím
- ☐ souhlasím
- ☐ naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě, protože jsou běžnou součástí mého života.

- ☐ naprosto nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím
- ☐ souhlasím
- ☐ naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě, protože je pro mě jednodušší komunikovat přes ně než v tváři v tvář.

- ☐ naprosto nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím
- ☐ souhlasím
- ☐ naprosto souhlasím

Cítíš se nějak jinak, když trávíš na sociálních sítích víc času než obvykle?

- ☐ potíže se soustředěním při školních aktivitách
- ☐ pálení očí
- ☐ bolest krku a zad
- ☐ nemůžu spát
- ☐ cítím se nervózní
- ☐ žádné z těchto příznaků

Kvůli sociálním sítím jsem se pohádal/a s rodiči.

- ☐ naprosto nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím
- ☐ ani nesouhlasím, ani souhlasím
- ☐ souhlasím
- ☐ naprosto souhlasím

Kvůli sociálním sítím jsem ukončil/a přátelství s kamarádem.

- ☐ naprosto nesouhlasím
- ☐ nesouhlasím
- ☐ ani nesouhlasím, ani souhlasím
- ☐ souhlasím
- ☐ naprosto souhlasím

Uveď, jak často se ti stalo něco z následujících věcí.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

Někdo mě šikanoval na sociálních sítích.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Někdo o mně zveřejnil zlé nebo urážlivé komentáře na sociálních sítích.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Někdo zveřejnil na sociálních sítích moji urážlivou fotografii či video.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Někdo o mně šířil pomluvy na sociálních sítích.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Někdo mi na sociálních sítích vyhrožoval, že mi ublíží.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Někdo se na sociálních sítích vydával za mě a choval se způsobem, který byl zlý nebo urážlivý.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Setkal/a jsem se s člověkem, se kterým jsem se seznámil/a na sociálních sítích v tváři v tvář.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Poslal/a jsem druhému člověku zprávu se sexuálním podtextem.

1= nikdy, 2= jednou, 3= několikrát, 4= mnohokrát

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	mnohokrát

Uved', do jaké míry souhlasíš s následujícími tvrzeními.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě pro komunikaci s přáteli .

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě pro komunikaci s rodinou.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě, abych mohl/a sledovat své oblíbené influencery.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě pro vyplnění volného času.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě pro získání nových znalostí.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě, abych mohla sledovat aktuální trendy (móda, hudba).

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě na hraní online her.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě pro sledování videí anebo filmů.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Využívám sociální sítě pro školní účely.

1= naprosto nesouhlasím, 2= nesouhlasím, 3= souhlasím, 4= naprosto souhlasím

	1	2	3	4	
naprosto nesouhlasím	☐	☐	☐	☐	naprosto souhlasím

Uveď, jak často využíváš tyto konkrétní sociální sítě?

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

Facebook

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

X (Twitter)

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

Instagram

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

YouTube

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

WhatsApp

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

TikTok

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

Snapchat

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

Messenger

1= nikdy, 2= zřídka, 3= občas, 4= vždy

	1	2	3	4	
nikdy	☐	☐	☐	☐	vždy

PŘÍLOHA P II: INFORMOVANÝ SOUHLAS

Obsah druhé přílohy.

Informovaný souhlas rodičů/zákonných zástupců

Vážení rodiče/zákonní zástupci,

mé jméno je Tereza Voharčíková a jsem studentkou 5. ročníku oboru Učitelství pro 1. stupeň na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně.

V rámci své diplomové práce zaměřené na *využívání sociálních sítí u žáků mladšího školního věku*, bych Vás ráda požádala o možnost zapojení Vašeho dítěte do výzkumu. Výzkum, který probíhá se souhlasem vedení školy, si klade za hlavní cíl *zjistit, jaké důvody vedou žáky k využívání sociálních sítí*.

Samotný výzkum proběhne během hodiny informatiky. Žáci vyplní dotazník zaměřený na dané téma výzkumu. Vyplnění dotazníku zabere přibližně 30 minut, poté bude výuka pokračovat běžnou náplní.

Otázky v dotazníku se soustředí na důvody, které vedou žáky k využívání sociálních sítí a na další aspekty této problematiky. Získané výsledky mohou být použity k lepšímu porozumění motivací a způsobu využívání sociálních sítí a mohou sloužit učitelům a rodičům k efektivnější prevenci rizik spojených s online prostředím.

Účast žáků je zcela dobrovolná. Veškerá data budou anonymizována a zpracována v souladu s nařízením GDPR. Výsledky budou použity výhradně pro účely diplomové práce. V případě jakýchkoliv dotazů se můžete obrátit na mou osobu na email: t_voharcikova@utb.cz

Děkuji za Vaši ochotu a spolupráci.

.....

NÁVRATKA

Souhlasím / nesouhlasím, aby se můj syn/má dcera, navštěvující třídu zúčastnil/a dotazníku, kde bude cílem zjistit, jaké důvody vedou žáky mladšího školního věku k využívání sociálních sítí, a to pro účely diplomové práce studentky UTB ve Zlíně Terezy Voharčíkové. Dále potvrzuji, že se mé dítě s účastí seznámilo a s tímto výzkumem souhlasí.

Datum.....

Podpis zákonného zástupce.....